

מהדורת קדן טללי מכה

שנה י' (תשפ"ו)

איצר פניני גאוני הדורות והחסידות

• שליח •

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומרוממים בכתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבואר

הסתר והמפורד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נדריה
ע"ש מ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

יד כל אדם שליח
מצוה בעולם הזה
מילתא חדת"א

יב המתפללים והתנוגלים
ניצוץ אורה חסרי לפי ששת השבוע
ספור ויהלום

יז בכל יום ויום יש
העילאת נצוצות חרשה
איצר פניני החסידות

העלונים: ספור ויהלום • מילתא חדתא • ובזרת בחיים • אביד יעקב • נבטלי בית הדין • שו"ת בהלכה • בעל העקידה

מכון אור לישיבים
ירושלים - נדריה

מפרתגמי אורייתא

שלח תשפ"ו

תיקון חטא עבודה זרה

"וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה אשר דבר ה' אל משה"
(במדבר טו כב)
בעבודה זרה הכתוב מדבר (רש"י).

פרשה זו באה בתורה הקדושה אחר פרשת חלה. ואמרו חז"ל (ויקרא רבה טו 1): "אמר ר' יוחנן, למה נסמכה פרשת חלה לפרשת עבודה זרה, לומר לך שכל המקיים מצות חלה כאלו ביטל עבודה זרה, וכל המבטל מצות חלה כאלו קיים עבודה זרה".
ויש להבין, במה חומרמה הגדולה של מצות חלה, שהמבטלה נחשב כעובד עבודה זרה, החמורה מכל המצוות, מה שלא מצינו כן בשאר מצוות התלויות בארץ.

כדי לבאר כל הענין, יש להקדים מה שאמרו חז"ל (בראשית רבה יז, ח) כי מצות הפרשת חלה מוטלת על האשה דווקא, והטעימו בטעמו של דבר כי בזה תוכל לתקן את מה שהחטיאה חוה את אדם הראשון בעץ הדעת. היא קלקלה חלתו של עולם, לכן ניתנה לה מצוה חלה.
ומדוע נקרא אדם הראשון בשם 'חלתו של עולם' - יתבאר הדבר למעיין בפסוקי התורה על ענין בריאת האדם (בראשית פרק ב), שם מבואר שהיתה בריאת האדם כעין הכנת העיסה, והפרשתו מן האדמה כהפרשת חלה. שהרי לאחר שעלה אד מן הארץ והשקה את כל פני האדמה, כאדם הנותן מים לתוך הקמח ועושה עיסה, יצר הקב"ה את האדם "כגבל זה שנותן מים ואחר כך לש את העיסה" (רש"י שם פסוק ו), ובגולם זה נפח באפיו נשמת חיים ונעשה אדם. זו היא חלתו של עולם.
אולם לאחר שאכלה האשה מעץ הדעת, נתנה גם לאישה עימה ויאכל, ולאחר החטא נגזר עליו (שם ג יט) "בְּזַעַת אִפְיךָ תֹאכַל לֶחֶם", וטורח גדול צריך האדם לטרוח ולעסוק ב"א מלאכות בסידורא דפת (ראה ברכות נה. שבת עג.). וכל זה בניגוד גמור למה שהיה בגן עדן, שלא הוצרך כלל לטרוח אחר מזונו (ראה סנהדרין נט.).

נמצא, שהלחם הוא המלמד על מהות האדם בעולם הזה לאחר שחטא, שרחוק הוא מן השלימות, וכשם שרחוק הוא במזונו, כך רחוק הוא בדעתו מן ההשגה האמיתית שהיתה לו בגן עדן מקדם, ועליו לעמול רבות להסיר מעליו עול החשבונות הרבים ולשעבד שכלו לדעת תורה ולרצונו של מקום.

והנה, גם אחר כל מה שטרח לעמוד על דעתו ולספק את צרכיו, הרי "יצר לב האדם רע מנעוריו" (בראשית ח כא), ועלול הוא להשתמש בכוחותיו ובשכלו להזיק לאחרים ולעולם כולו במעשיו.

על כן לימדה התורה דעת את האדם, שילמד מהכנת הפת, שלאחר כל הטירחות שבהכנתה, והעיסה כבר עומדת וממתנת להכנסתה אל התנור לגמר אפייתה, מצווה האדם ליטול את ראשיתה ושבחה ולהפרישנה לתרומה לה', להביאנו אל הכהן משרת ה'. כי גם במצב כזה שכבר עומד האדם ליהנות מפרי עמלו, נדרש הוא להמתין בסבלנות ולהפריש חלקו של גבוה, ולא לאכול קודם לכן.

זהו היפך ממש מכל מהות העבודה זרה, שענינה לייחס כח חיצוני ואחר חלילה מלבד אלקותו יתברך, לשכוח את ה' רח"ל. וכנגד זה כאשר בא האדם ומשעבד כל רצונו וחשקו לכבוד שמים, ומעמיד עצמו שלא לאכול מיגיעו הרב עד שיתן חלק למקום, בזה מבטל ומשרש את שורש עבודת האלילים מקרב נפשו, ומרים עצמו תרומה לשמים.

זהו שצריך האדם - חלתו של עולם - ללמוד ממצות החלה שמפריש הוא מלחם הארץ. כי תכלית בריאת האדם, שיהיה הוא מופרש מן הארציות והחומריות, שיהיה קדוש וטהור בבהינות 'ראשית', כצדיקי ישראל שנקראו 'ראשית' (רש"י ריש בראשית).

(מתוך "ענינים מאירות" להגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

- קדשת לוי | על האדם להפשיט עצמו מגשמיות ואז מעלה הנצוצות . . . . א
- פתוחי חותם | בכל יום ויום יש העלאת נצוצות חדשה . . . . . א
- דונאים בשדה | עקר השרש לעבודת הבורא לשבר פח התאוה ולהעלות הנצוצות . . . . . א
- אמרי אמת | עקר עבודת האדם בעולם צריכה להיות לשם שמים עבור העלאת הנצוצות . . . . . א
- באר יעקב | הדייקים בענין המרגלים ובדברי המדרש . . . . . ב
- רב ייבי | כל אחד מישראל ראוי להיות כמו המיחד שבין ישראל . . . . . ג
- דברי בינה | דייק הלשון 'מעצת' מרגלים . . . . . ג
- שפת אמת | המרגלים הבינו שאין העת לכניסת לארץ אף אלו היו מאמינים היתה הארץ מתרוממת למעלה מהטבע והזמן והיו . . . . . ג
- מגן אברהם | יש לעמל ולהתגעע שתתקף בקומו בבקר יקבל עליו על מלכות שמים . . . . . ד
- לקוטי שיחות | דייק נסחת חז"ל אודות עבודה זרה . . . . . ד
- פתוחי חותם | המסתפל בציצית וזכר כל המצוות ונצול ממשעים רעים . . ד
- קדשת לוי | על ידי הנסים הנגלים מתגלה שכל הנהגת העולם היא בהשגחת השם יתברך . . . . . ה
- מבשר טוב | בעקבתא דמשיחא יגדל מאד פח החצפה | פדורות האחרונים - המעפילים יצליחו . . . . . ה
- צמח דוד | מסירת שם הקדוש למרגלים . . . . . ו
- בית אהרן | עון המרגלים מפאת תשוקתם לנשיאות . . . . . ז
- מזבח אלהו | יכלת נשיאת פרות הארץ על ידי התחזקות ביראת שמים . . ז
- ויאמר שאול | נמנע משה רבנו להזכיר מדת 'אמת' כדי שלא תקטרג . . . . ז
- אמרי שפר | ראית ארץ ישראל פלה בדרך נס . . . . . ז
- חכמי ירושלים | הגזירה על משה ואהרן היא כדי שתהיה תקנה לדור המדבר ז
- בן פדחצור | גם המחלל שבת לשם שמים מיתתו בסקילה . . . . . ח
- בנין אריאל | לא נצטוו המרגלים לשאת פרות הארץ למדבר כי אם להחזיק בארץ . . . . . ח
- ארץ חמדה | על ידי קנין החזקה נשתבחו פרות הארץ . . . . . ט
- ברכת אלהו | חזקת לקיטת הפרות בזמן בשולם . . . . . ט
- מעשי צדיקים . . . . . ט
- ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה . . . . . יב

לרכישת ספרים מרוכזת ולמוסדות:

מוישי: 052-7110200 | עזרא: 052-7110900

בס"ד
קו מענה הלכה
02-803-9999

או במייל: rav@abiryaakov.com

קו השיעורים - קול הלשון: 03-6171077

מתחילים את היום!
הניזח היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

שירות למייל האישי

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

נושאים בפרשת שלח

העלאת הנצוצות

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א על האדם להפשיט עצמו מגשמיות ואז מעלה הנצוצות

ש'לח' לך אנשים. הכלל, כשאדם מישראל בא אל מקום אחד ועובד ה' שם, אז כל הנצוצות אשר שם הם מתבלישים ממנו, כי הוא מגלה שרש ועקר הבריאה, כמאמר חכמינו ו"ל (שבת לא:) לא ברא הקדוש ברוך הוא כו', ואז בקל יכול לכבש אותם. וזה היה פונת שלוח מרגלים. אבל האדם צריך לפשט עצמו מגשמיות בכדי שיתבלישו מלפניו כל הנצוצות, אז כובש אותם. וזהו הרמז 'שלח', לשון הפשטה, מלשון וישלחו, ויפשיטו (בראשית לו כג) תרגום אונקלוס ו'אשלו':

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

בכל יום ויום יש העלאת נצוצות חדשה

והימים ימי בכורי ענבים (יג כ). בא לרמוז מה שכתב רבנו האר"י ו"ל (שער הכוונות נט. ריש סדר שבת ענין שינוי התפילות), דבכל תפלה עולים נצוצות מתדש, ומה שעושה תפלה זו אינה עושה תפלה אחרת, כי כל אחת מעלה נצוצות מתדש. לכן כל יום ויום יתחזק האדם ויוסיף קדשה על קדשתו, אוילי וזכה להעלות נצוצות מה שלא עלו מקדם.

וזהו שאמר ו'הימים' – דהינו כל יום ויום תחשב בו עולם חדש ובכורה חדשה מפני העלאת המין נוקבין, וזהו 'ימי בכורי' – כל יום בכור מחדש בפני עצמו. 'ענבים' אותיות מ"ן ב"ע, דעקר העלאת מין נוקבין הוא מבריאה יצירה עשיה, וזהו 'ענבים', דהינו מפני העלאת מין נוקבין מבריאה יצירה עשיה הרמוז ב'ענבים', צריך שתחשב כל יום בכור בפני עצמו:

דודאים בשדה

רבי ראובן מ'ארנובצה זיע"א

עקר השרש לעבודת הבורא לשבר כח התאוה ולהעלות הנצוצות

דבר אל בני ישראל כו' בבאכם אל הארץ אשר אני מביא אתכם שמה והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה

לה' (טו יח-ט).

נראה לבאר, דהנה נודע כי עקר השרש לעבודת הבורא יתברך לשבר כח התאוה וכל אכילת אדם יהיה בקדשה להעלות נצוצים לקדשה, וזהו נקרא קרבן שמקרב הנצוצים לשרשם, ולזה אמרו חז"ל (מנחות יז.) עכשו שלחנו של אדם מכפר במקום קרבן, והבן.

וזהו שנאמר באכם אל הארץ אשר אני מביא אתכם שמה, רצה לומר שהשם יתברך מדבר אל הנשמה של האדם, כשתבואו לעולם הזה ותהיה לבוש בהגוף הנקרא 'ארץ', כי הגוף מושך אחר הארציות והתאוות עולם הזה, לכן אני נותן לך עצה, והיה באכלכם מלחם הארץ יהיה אכילתך בזה האופן, תרימו תרומה לה', רצה לומר שתעלו הנצוצים לה', וזה עקר ושרש לעבודת הבורא ברוך הוא, וק"ל:

אמרי אמת

רבי אליקים געץ מאו"ז ש"ט"ב זיע"א

עקר עבודת האדם בעולם צריכה להיות לשם שמים עבור העלאת הנצוצות

האמת הוא שעקר עבודת האדם בעולם הזה הן בתורה ותפלה והן בעשיית הגשמיות ההכרחיים, צריך להיות לשם שמים, ולא להנאת עצמו למלא תאוותו וכדומה, רק כדי להעלות נצוצות הקדושות מעמקי הקלפות ולעשות הברור הגמור כדי שיהיה תקון הגמור.

מחטא אדם הראשון נהנה ערב טוב ברע ועל כל אחד מישראל לברר הנצוצות כפי שרש נשמתו

כי מעת חטא אדם הראשון בעץ הדעת טוב ורע, נתערב הכל, רע בטוב וטוב ברע, ונפגמו כל נשמות ישראל שהיו כלולים בנשמות אדם הראשון. וצריך כל אחד מישראל לברר הנצוצות הקדושים השייכים לשרש נשמתו כל אחד לפי מדרגתו, וזה יהיה עקר פונת האדם בכל עשיותיו.

חסרון האדם והכרחו לדברים הגשמיים כדי שיעלה הנצוצות

על פן עשה אליקים את האדם שיהיה חסר ויהיה מכרח לכל הענינים הגשמיים אשר בלעדם אי אפשר להתקיים, הוא כדי לברר להעלות הנצוצות הקדושים שנפלו למטה על ידי שבירת הכלים וחסא

אדם הראשון כל אחד לפי בחינתו, והמה מתבררים בהד' בחינות דצח"מ עד שבא להאדם שהוא בחינת מדבר מדרגא עליונה שזהו עקר תקונו.

כאשר אינו מכוון לשם שמים יש ירידה לניצוצות

וכל זה כשאדם עושה הדבר לשם שמים כדי לעשות נחת רוח לפניו יתברך, אז יש עליה להנצוצות הקדושים, אבל אם חס ושלום האדם עושה למלא תאוותו וכדומה שלא לשם שמים, אזי גורם חס ושלום ירידה להנצוצות הקדושים, על פן יתן האדם לבו להתבונן גדל הפגם מה שעושה בזה.

צער הניצוץ הקדוש עד שזוכה להתעלות מדומם לצומח וחי ושמחתו בהגיעו לאדם שהוא 'מדבר'

הנה הניצוץ הקדוש שנפל למטה, כמה צער ויסורים סובל בכל הגלגולים, בדומם, ומדומם לצומח, עד שבא למדבר, לישראל שהם עקר האדם כמו שנאמר 'אדם אתם' (יחזקאל לד לא) אתם קרוים אדם (יבמות סא.), וכתיב ו'יהי האדם לנפש חיה' (בראשית ב ז) ותרגם אונקלוס ו'הות באדם לרוח ממללא', שישאל הם בחינת המדבר בכלל העולם.

וכיון שזוכה הניצוץ הקדוש לגשת עד כאן, מה גדלה השמחה אצלו שעוד יבא אל התקון הגמור. ואם חס ושלום עושה שלא לשם שמים וגורם לו ירידה חס ושלום, מה גדלה צעקת העני הזה על החמס שנעשה לו.

ההתעוררות הנדרשת מהתבוננות זו

על פן יתבונן האדם בכל מעשיו, וידע שבכל דבר יש גלגולים, ויראה להעלותם למקומם ולשרשם כל אחד לפי בחינתו, על ידי זה שיעשה כל דבר לשם שמים ולא יתאוה קלל להתאוה החצונית כדי למלא תאוותו, ולא יבקש המותרות רק מה שמכרח ונצרך לו.

ומה שהבורא ברוך הוא מסבב שיבא לידו, ידע שבודאי שבאלו הדברים יש נצוצות קדושים מה ששייכים לשרש נשמתו שצריך להעלותם, ויראה להעלותם לשרשם וליחדם במקורם.

על האדם לבטל מעצמו כל רצונותיו הגשמיים ולמסרם תחת רצון הבורא

וצריך האדם לנכח חמרו כל כך ולבטל ממנו כל הרצונות מפל הענייני הגשמיים

פרשת שלח

מכל עניני הארציות, רק אל 'אשר אני מביא אתכם שמה' – מה שמזמין לו הבורא ברוך הוא ומביא את האדם אל אותם הענינים הגשמיים, ותקבלו על עצמכם הנהגתו ותפירוך ברוך טוב.

והיה באכלכם מלחם הארץ (פסוק ט), פרוש אכילה מרמז על היחוד, מלשון 'אכלה ומחתי פיה' (משלי ל ט), הינו שתרוצו ליחד הניצוצות הקדושים המלבשים בהארציות, פי לחם בגימטריא ג' פעמים הנהיגו וכו'.

תרימו תרומה לה', פרוש שיפרשו את עצמם מכל תאנה חזונית, רק לעשות לשם שמים כדי לעשות נחת רוח לפניו ותפירוך. וגורמים בנה שעולים כל הניצוצות הקדושים למקומם ויששם למקור האחדות.

ומלמדת אותנו התורה הקדושה איך לבא לזה. ואמר ראשית

ערכתכם חלה תרימו תרומה לה' (פסוק ט), פרוש התחלת עשיית כל דבר יהיה הפונה לשם שמים, כדי שעל ידי עשייה גשמיית זאת יהיה ברור ועלית נצוצות הקדושים שהיא עלית השכינה וכו'.

גשמיות ועתה התאוו לזה הדבר, מה היתה זאת שיש בהם ניצוץ הקדוש שצריך להתעלה על ידם, לזה נתנו נפשם לקחת אותה, אבל לא חס ושלום למלא תאות נפש הבהמיות.

באור ברכת 'בורא נפשות' על דרך הנ"ל
וזהו שאנו אומרים 'בורא נפשות רבות ותסרונון על כל מה שבפראת'. פרוש שהבורא ברוך הוא ברא נפשות ועשה אותם שיהיו חסרים לכל עניני עולם הזה שברא אותם הבורא ברוך הוא.

הוא כדי להחיות בהם נפש כל חי. פרוש כדי להעלות כל הנפשות, שהם הניצוצות הקדושים שנתלבשו בכל הענינים החזונים שהם החיות שבכל דבר. על פן צריך האדם לבטל כל הרצונית שלו שכל פנותו יהיה רק לשם שמים כדי להעלות הניצוצות הקדושים.

הרמז בלשון הפסוק
וזהו שרמזו בפסוק דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם בבאכם אל הארץ אשר אני מביא אתכם שמה (טו יח), פרוש כשתבאו לזו הבחינה שתבטלו כל הרצונית שלכם

וימסר רצונו לרצון הבורא ברוך הוא, הינו שיעשה רצונו כרצונו ותפירוך, שירצה מה שהבורא ברוך הוא רוצה, ואפלו בכל עניני הגשמיים מה שמזמין לו השם ותפירוך שזהו רצונו ותפירוך יהיה גם פן רצונו בנה ולא יהיה לו רצון אחר.

בעשות האדם פן רצונותיו הגשמיים הם התעוררות הניצוצות הקדושים הטמונים בנה
ומי שזוכה לזה שמבטל כל הרצון והתאנה שלו מכל הגשמיות, אז אם נתעורר בו איזה רצון לאיזה דבר מעניני הגשמיים יודע שזה רצון הבורא ברוך הוא, והוא שיש נצוצות הקדושים ששייכים לשרש נשמתו שצריך להעלותם, אז יתן נפשו להשיג אותו הדבר כדי לעשות בנה נחת רוח לפניו ותפירוך ולגרום הברור הגמור והתקון השלם.

צדיקים גדולים אשר זככו עצמם מכל תאנה גשמיית
כאשר שמענו מהצדיקים אשר לפנינו, שלפעמים כשראו איזה דבר והתאוו אליה לקחו אותה, כי כיון שהיה להם הזכות הרב ולא התאוו לשום תאנה

פרשת שלח

השומר עיניו מכל משמר זוכה לתוספת חכמה ובינה

ולאידך גיסא אנו מוצאים, שהשומר עיניו מכל משמר לבל יפשל בראיות שאינן כשרות, זוכה שמתוסף בו חכמה ובינה. דהנה יוסף הצדיק בדרתו למצרים נתנסה בנסיונות קשים ומרים בדיכתיב ויהי כדברה אל יוסף יום יום ולא שמע אליה וגו' (בראשית לט ט), וחו"ל הפליגו בגדל נסיונותיו.

אך הוא עמד בכלם בגבורה ולא פגם אפלו בראיה קלה, בדרשת חז"ל (ב"ר צח יח) על הכתוב 'בן פרת יוסף בן פרת עלי עין בנות צעדה עלי שור' (בראשית מט כב), ששומר על עיניו מכל משמר לבל יפשל בראיה אסורה חס ושלום.

ויוסף בגימטריא עי"ן הוי"ה, לרמזו כי עיניו הביטו רק במקום שרצון הקדוש ברוך הוא הנה שביטו ולא במקומות אחרים. ומשום כך זכה לחכמה עלאה, בדיכתיב (שם מא לט) 'אין נבון ויחכם כמוך'. ומבאר מכל זה שחכמת הלב בשמירת קדשת העינים היא תלויה.

המרגלים הביטו על תועלתם העצמית
זאת ועוד אחרת הנה חטאם של המרגלים, שהביטו וצפו אל טובתם ותועלתם

המרגלים אבדו את כל מעלתם משום שפגמו בעיניהם

ונראה לכאר בעזרת ה', דודאי אשר לבתחלה ביציאתם לתור את הארץ אנשים כשרים היו, וכונתם טובה היתה לראות את קדשת הארץ. אמנם משהגיעו לארץ – עינם הטעתם כי החלו נותנים עיניהם בענינים הגשמיים שראו בארץ, וכפי שאמרו 'אפס כי עז העם וגו' והערים בצרות גדלת מאד וגם לדי הענק ראינו שם' (פסוק כח).

והראיות הגשמיות הללו טמטמו את מחם ונסב לפם אחורנית וירדו מכל מדרגתם, כי חכמת הלב בשמירת העינים תלויה. וכדחזינו לחז"ל שהפליגו בגדל הזק ראה הנגרם לאדם שאינו שומר עיניו כדכעי, כמו שאמרו בירושלמי (ברכות פ"א ה"ח) 'עינא ולבא תרי סרוורי דחטאה'.

וכיון שנתנו המרגלים עיניהם בדיכרים הגשמיים, נטמטמה דעתם עד כדי כך שהיו יכולים להוציא את דבת הארץ רעה. וזהו פונת הכתוב 'לא ידעו ולא יבינו כי טח מראות עיניהם', פרוש שסבבת עיניהם שלא שמרו כראוי, נצמח שלא ידעו ולא יבינו ובחשכה התהלכו.

וידבר ה' אל משה לאמר, שלח לה אנשים ויתרו את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל איש אחד איש אחד למטה אבותיו תשלחו כל נשיא בהם (שלח לה - זהו שאמר הכתוב לא ידעו ולא יבינו כי טח מראות עיניהם' (ישעיה מד יח), במ"ד טז ו) (ג א-ב)

באר יעקב
רבי יעקב ישכר בער מנדבורנא זיע"א
הדייקים בענין המרגלים ובדברי המדרש
וצריך באור בהקנת הפתוב, כיצד העבדא שטח מראות עיניהם גורם לכך שלא ידעו ולא יבינו, והלא הדעה והבינה בהקנת הלב הם תלויים, ולא במראית העין.

גם צריך באור, להבין כל ענין המרגלים איך נתרדדו למצב כה שפל, והלא בשעה שושלחו מן המדבר - אנשים צדיקים היו, כפי שהתורה הקדושה מעידה שהיו 'כלם אנשים ראשי בני ישראל המה' (פסוק א), ופרש רש"י, 'כל אנשים שבמקרא שון חשיבות, ואותה שעה כשרים היו'.

גם בדברי חז"ל (ילקוט רמז תשמב) מצינו שהסכים הקדוש ברוך הוא עם משה שראויים אלו לשלח, ואם פן איך ירדו מאיגרא רמא לבירא עמיקתא.

הארץ, ומה להם ליעצם. אף באמת כל פונתם הרעה היתה רק להכניס בישראל חלשת ורפיון האמונה השלמה בו תברך.

מזמות הרשעים בדורות האחרונים
אודות ארץ ישראל

וכמו כן הוא עצת הרשעים שבזמננו בענין 'שוב ארץ ישראל, אשר כל מגמתם הרעה להכניס בישראל דעות כוזבות, אשר הגאלה העתידה תהיה בדרך הטבע חס ושלום, כנודע משקריהם וכזביהם.

באור תפלת משה על הושע - יה ישיעך
'מעצת' מרגלים

וזהו התפלה שנתפלה משה רבנו עליו השלום על הושע 'יה ישיעך מעצת מרגלים, הינו שיאיר עיניך לראות, שכל זה הוא עצת רשעים, כנ"ל, ועל ידי זה ממילא תוכל להתגבר עליהם. כמו כן יאיר השם יתברך ברב רחמיו את עינינו לראות שכל דבריהם שקר, ועל ידי זה נזכה לגאלה העתידה במהרה בימינו אמן כן יהי רצון:

אם חפץ בנו ה' והביא אתנו (יד ח)

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א
המרגלים הבינו שאין העת לכניסת לארץ אף אלו היו מאמינים היתה הארץ מתרוממת למעלה מהטבע והזמן והיו נכנסים

יש להבין ענין שליחות המרגלים. ובאמת מצינו בדרשות חז"ל כמה טעמים על שאחזן המקום ברוך הוא במדבר ארבעים שנה, עין שם, אם כן מה הווי סלקא דעתיה מעיקרא. וכתוב 'לכל זמן ועת כו' (קהלת ז א) שהיה עת מיחד להכניסם לארץ ישראל. אבל כתיב 'תחת השמים' (שם), אכן למעלה מן תחת השמים יש חפץ בלי עת, וכן היה מדרגת בני ישראל במדבר שהיו למעלה מן הזמן, לכן היה בכחם לכנס בלי עת שנתקן מצד הטבע, ולכן המרגלים הבינו כי אין העת מיחד להכניסם וזה היה אמת כנ"ל, אף על פי כן היה להם להאמין בהבורא תברך פי היו נכנסים.

וזהו שאמרו הושע וכלב טובה הארץ מאד כו' אם חפץ בנו ה' והביא כו'. פרוש כי אם שלא נתקן עדין הארץ, אבל כאשר יכניסם הבורא יתברך תתרוםם ותתעלה הארץ למעלה מהטבע והזמן כנ"ל (תרל"ט):

איש אחד איש אחד למטה אבתיו תשלחו
כל נשיא בהם (יג ב)

רב ייבי

רבי יעקב יוסף מאוסטרקא זיע"א
כל אחד מישראל ראוי להיות כמו המיחד שבישראל

איש אחד איש אחד למטה אבתיו תשלחו. כל אחד מישראל ראוי להיות כמיחד שבישראל, כמו שאמרו רז"ל (תנא"ר פכ"ה) כל איש ישראל יאמר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי.

זהו פרוש איש, יכול להיות כמיחד שבישראל. למטה אבתיו תשלחו, תזיינום. כל נשיא בהם, כל אחד מישראל יוכל להיות נשיא למעלה למדרגה עליונה. וישלח אתם משה ממדבר פארן על פי ה' (פסוק א), הינו דמשה זין את ישראל בכלי זין על ידי התפארות דבורים בתורה, וזהו ממדבר פארן על פי ה', כלם אנשים, עלו למדרגה עליונה:

ויקרא משה להושע בן נון הושע
עליו יה ישיעך מעצת מרגלים, רש"י (יג טז)

דברי בינה

רבי יצחק יעקב מביאלא זיע"א
דיק הלשון 'מעצת' מרגלים
ולכאורה אינו מוכן הלשון 'מעצת' מרגלים, כי איזה עצה מצינו בדבריהם, הלא הוציאו דבה על הארץ.

התפלה להנצל מעברה היא בעקר שלא נפל בפתוי המרמה של היצר

אך הענין בזה הוא, כי ידוע מספרים הקדושים, אשר כל תפלותינו להשם יתברך נגד הצר הצורך, הם רק שלא נפל חס ושלום ברשת עצתו בחלקת לשונו הבא אל האדם בעצותיו הנראים לטובים, ועל ידי זה מפילו חס ושלום למשאות נצח.

אבל על גוף העברה אין שיך שום תפלה, כי הבחירה חפשית וכח בידו להתגבר עליהם. ולכן דוד המלך עליו השלום פתח ספר תהלים ב'אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים' וכו'.

כל פונת המרגלים היה להכניס חלשה ורפיון האמונה

וזהו באמת היה חטאם של המרגלים, שלמדו עצות לישראל, באמרום 'לא נוכל לעלות וגו'', כי באמת מה להם ליעץ מה לעשות, אחרי שהיו רק שלוחים לראות

העצמית, וראו שבעבור טובתם עדיף להשאר במדבר מלהכנס לארץ ישראל, כדאיתא בזהר הקדוש (ח"ג קנח). אמרו אי ייעלון ישראל לארצה, נתעבר אנן מלהיו רישין וימנו משה רישין אחרנין, דהא אנן זכינן במדברא למהו רישין אכל בארעא לא נזכי.

פרוש, שהיתה להם נגיעה אישית, כי רצו למשוך נשיאותם, וידעו שרק במדבר הם זוכים לנשיאות ולא בארץ ישראל, וכיון שלא הביטו והשגיחו לדעת מהו רצון ה', אלא פעלו לפי אותה נגיעה אישית שהיתה להם, נטמטמה דעתם והגיעו לאותו שפל המצב שהגיעו.

המרגלים היו גלגול נשמות י"ב השבטים ונועדו לתקן חטא מכירת יוסף

והנה איתא בלקוטי תורה מהאר"י הקדוש ז"ל, דהמרגלים היו גלגולי נשמות י"ב השבטים, ונועדו לתקן את חטא השבטים הקדושים במכירת יוסף.

וכזה נראה לכאורה הא דאיתא בילקוט (עו) שמשה רבנו לא רצה לשלחם מדעת עצמו עד שנמלך בהקדוש ברוך הוא על כל אחד ואחד ואמר פלוני משבט פלוני ראוי הוא, ואמר לו הקדוש ברוך הוא ראויין הן. דלכאורה אריכות לשון זו 'פלוני זה משבט זה' היא אף למותר, ודי היה לשאל אם פלוני זה ראוי, ולמה הזכיר שם שבטו.

אמנם על פי דברי האר"י ל' יבאר, דמשה רבנו נמלך בהקדוש ברוך הוא על כל אחד מהם אם פלוני זה הוא המיעד לתקן את הפגם של שבט זה במכירת יוסף, והסכים עמו הקדוש ברוך הוא שראויין אלו לשלח כי כל אחד הוא גלגול שבטו ובידו לתקן חטא השבט.

מבאר מזה גדל מעלתם קדם שנשלחו, שהיו ראויים לתקן את חטא מכירת יוסף. אמנם המרגלים לא השגיחו לעשות את המשל עליהם, ותחת לתקן את חטא השבטים, עוד הוסיפו לפשע בהוציאם דבה רעה על הארץ, ובכך הכזיבו את התקוות הרבות שנתלו בהם, ולגדל חשיבותם דקדקו עמהם ביותר שמתו כלם במיתה משנה. ואף שאין דבר העומד בפני התשובה, מכל מקום המרגלים לא נהקבלו בתשובה, כדאיתא במגן אברהם (תקפ סק"ב) ששבו בתשובה ולא נתקבלה תשובתם.

ומוסר השכל היוצא מזה, עד כמה צריך האדם להקפיד על מצות קלות כבתמורות, וכל שפן להזהר מן העברות אף הנראות קלות, ובפרט הלומדי תורה בטירה אשר לגדל מעלתם וחשיבותם מדקדקים עמהם ביותר:

פרשת שלח

ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה כתרומת גרן בן תרימו אתה (טו כ)

מגן אברהם

רבי אברהם מטריסק זיע"א

יש לעמל ולהתיגע שתכף בקומו בבקר יקבל עליו על מלכות שמים

ראשית ערסתכם, הוא לשון ערש ומטה, הינו תכף שתקומו ממשנתכם בבקר, חלה היא לשון תפלה, כמו 'ויחל משה' (שמות לב יא), ותפלה הוא לשון דבקות, שצריך האדם לחלות ולחנן מהבורא ברוך הוא בתפלה ותחנונים שיוכל לקשר ולדבק עצמו בשמו יתברך באמת.

תרימו תרומה, שירומם האדם את מדת היראה - מדת המלכות - על ידי שיקבל עליו על מלכות שמים ויראת אלהות, וישא עיניו למרום, כמו שכתוב 'שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה' (ישעיה כו כ) ראשי תבות שאו מ'רום עיניכם, נודע מספרים הקדושים שהם אותיות ש"מ"ע, שהוא הקבלת על מלכות שמים שבפסוק שמע ישראל.

שישא עיניו למרום לראות ולהתבונן מי ברא אלה, שיש בורא אחד יחיד ומיוחד שברא שמים וארץ וכל העולמות והנבחרים ויקבל עליו מלכותו ויראתו יתברך, ויאמר תכף מודה אני לפניך וגו', וכמו שכתוב 'ראשית חקמה יראת ה' (תהלים קיא י), שיראת ה' היא הראשית מפל הדברים, ועל ידי זה יהיה בכוה לעלות מדרגא לדרגא לבוא לדבקות הגמור בשמו יתברך להמשיך עליו דמות אדם העליון בבחינת 'אדמה לעליון' (ישעיה יד יד):

וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה אשר דבר ה' אל משה (בעבודת אלילים הקתוב מדבר, או אינו אלא באחת מפל המצות, תלמוד לומר 'את כל המצות האלה', מצוה אחת שהיא ככל המצות, מה העובר על כל המצות פורק על ומפר ברית ומגלה פנים אף מצוה זו פורק בה על ומפר ברית ומגלה פנים, ואיזו זו עבודת אלילים, רש"י) (טו כב)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

דיוק נסחת חז"ל אודות עבודה זרה

בנוגע לעבודה זרה כמה נסחאות - דלפעמים נאמר הלשון 'עבודת כוכבים' (או 'עבדים'), ולפעמים - 'עבודת אלילים' (ע"א), ולפעמים - 'עבודה זרה' (ע"ד). ואף שקשה לברר מהי הגירסא הנכונה, ומה נשתנה על ידי הצנזור כו', מסתבר לומר שהגירסא הנכונה היא 'עבודה

זרה', בשם המפסכתא בש"ס וילהעיר ממאמר חז"ל (ב"ב קי). 'הוא סבר לעבודה זרה ממש ולא היא אלא עבודה זרה עבודה שזרה לו'.

באור מהות הטוי 'עבודה זרה'

יש לעין בתכן שם זה 'עבודה זרה', שלכאורה אין שם זה מדגיש חמרת ענין העברה כמו השם 'עבודת אלילים' או 'עבודת כוכבים ומזלות', וכמו שישאל נקרא 'זר' לגבי כהן.

ויובן זה על פי דברי הרמב"ם בריש הלכות עבודה זרה, שמבאר כיצד נשתלשל ענין העבודה זרה בעולם, שהתחיל מהטעות הגדולה שטעו בני אדם בימי אנוש, שאמרו הואיל והקדוש ברוך הוא חלק פבור לכוכבים והם שמשים המשמשים לפניו, ראויין הם לשבחם ולפארום ולחלק להם פבור, וזהו רצון האל ברוך הוא לגדל ולכבד מי שגדלו וכבודו, כמו שהמלך רוצה לכבד העומדים לפניו, וזהו פבורו של מלך.

ולכאורה יש להבין - מהו גדל החסרון והפגם בזה שמכבדים את שמשיו של הקדוש ברוך הוא שהקדוש ברוך הוא מנהיג את העולם על ידם? וכפי שרואים במלכותא דארעא, דאף על פי שכל כחם וחילם של שרי המלך אינו אלא מהמלך עצמו (ובכחו להחליפם כו), מפל מקום, הרי עבור רב עניני הנהגת המדינה צריכים לבקש מאת השרים דוקא ואין הולכים אל המלך עצמו (פי אם פשטבר בענין גדול ביותר);

והטעם הפשוט בזה הוא, לפי שאין הם בעלי בחירה כלל אם להשפיע או לא, והם רק פגרון ביד החוצב בו, שאין מודים להגרזן אלא רק להחוצב בו [מה שאין בן במלכותא דארעא, ששרי המלך, אף שכל חילם ותקפם הם מהמלך, הרי הם בעלי בחירה שבהם לשנות וכו'].

אבל ידוע בפרוש התפלה 'מדת הרחמים עלינו התגלגלי' וכיוצא בזה - שזהו בדוגמת סגור וכיוצא בזה (ראה אוה"ת חנוכה (כ"ד ה) תתקמ"ט, א. וראה בס' שנסמנו בס' המנהגים - חב"ד עמ' 64 הערה 40. הוספות לשו"ע אדה"ז (הוצאת קה"ת) או"ח כרך ג ע"א, א [תשכ"ד, א] הערה 40), אף ש'בנים אתם לה' אלוקים' (דברים יד א), 'בני בכרי ישראל' (שמות ד כב) ונאמר 'כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרבים אליו כה' אלוקינו בכל קראנו אליו' (דברים ד ט), ואמרו חז"ל 'קראנו אליו - ולא למדותיו' (וכל שכן לא להמשמשים לפניו).

וזהו בדקות דבקות פרוש לשון 'עבודה

זרה' - דכאשר איש ישראל קורא אף ורק להמשמשים לפניו יתברך, הרי זה ענין של זרות, כמו 'זר' שאין לו קרבה למלך עצמו, מה שאין בן בני ישראל שהם עם קרובו, מבקשים וקוראים להקדוש ברוך הוא עצמו (ומדת הרחמים - בתור סגור), וכוונתו שהקדוש ברוך הוא ממלא מבקשם, 'כבן שמתחטא לפני אביו ועושה לו רצונו' (חלק לח עמ' 58-59):

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצת על פנפי בגדיהם לדרתם ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת. והיה לכם לציצת וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות ה' ועשייתם אתם ולא תתרו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם. למען תזכרו ועשייתם את כל מצותי והייתם קדשים לאלהיכם (טו לח-מ)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

המסתכל בציצת זוכר כל המצוות ונצול ממעשים רעים

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצת על פנפי בגדיהם לדרתם ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת. והיה לכם לציצת וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות ה' ועשייתם אתם ולא תתרו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם (טו לח-ט)

אפשר לרמוז, דציצת מלשון ראיה, כמו 'מציון מן התרפים' (שיר השירים ב ט), לומר דעקר ראית האדם תהיה בציצת, כדי שלא יבוא לידי ראיה רעה, דכיון שהציציות שזור בהם שם הוי"ה ברוך הוא, כשמסתכל בהם וחושב שם הוי"ה, בזה נצול ממעשים רעים, ובזה נמי מקנים 'שויית ה' לנגדי תמיד' (תהלים טו ח).

ציצית קטן תהא עליו אפילו בזמן שהוא ישן

והנה בא לרמוז פאן ציצית קטן וציצית גדול, ומוכח הדבר מהפסוקים, דכשאמר ועשו להם ציצת על פנפי בגדיהם לדרתם, למה חזר ואמר ונתנו על ציצת הכנף, לא היה לו לומר פי אם ונתנו עליו פתיל תכלת, למה כתב ציצת פעם אחרת, אלא ודאי בא לרמוז על שתי ציציות, קטן וגדול. והנה להם במלוי בזה 'למ"ד ה"א מ"ם' גימטריא קטן עם הפולל, לרמוז על ציצית קטן, ועל זה נמי נאמר לדרתם, קרי בה 'לדירתם', דציצית קטן דומיא דדירת אדם שקבוע בה יומם ולילה, כך ציצית קטן יהיה עליו יומם ולילה אפלו בעת השנה.

חזק ונתחזק

מבשר טוב

רבי בן ציון מביאלא זי"ע א

בעקבתא דמשיחא יגדל מאד כח החצפה | בדורות האחרונים - המעפילים יצליחו

ידוע מאמר הבעל שם טוב הקדוש, שכל דבר מן התורה הקדושה הוא נצחי, ושניך בכל עת ובכל זמן.

והנה מצאנו בתורה הקדושה אחר פרשת המרגלים שהיו בבני ישראל מעפילים שרצו לעלות בכח לארץ ישראל וכו'. ובפרשת המעפילים נראה, שלא היה בה חטא ברור, שהרי ארון ברית ה' ומשה לא משו מקרב המתנה והם התפללו להצלחת המעפילים.

ומצינו בספרים הקדושים חתם סופר (פרשת שלח) וצדקת הצדיק (אות מ), שאף כי המעפילים בשעתם לא צלחו את הדרך, מפל מקום הניח הכתוב מקום לדורות אחרים, שייכלו להצליח בה. ודרשו זאת מלשון הפסוק האמור והיא לא תצלח, שמעט הכתוב והדגיש, דוקא 'היא' - אותה ההצפלה של דור המדבר - לא תצלח, אבל בדורות הבאים היא תצלח.

גדל כח החצפה של הקלפה

וכדי לבאר דברי קדשם, נראה להקדים מה ששינינו במשנתנו בסוף מסכת סוטה (מט:): בעקבות משיחא חוצפא יסגא ויקר ואמיר וכו', נערים פני זקנים ילבינו, זקנים יעמדו מפני קטנים, בן מנוול אב, בת קמה באמה, פלה בתמותה, אויבי איש אנשי ביתו, עד כאן.

כלומר, שבזמנים אלו של 'עקבתא דמשיחא' מתרבה כח החצפה בעולם, נערים ילבינו פני זקנים וכו', ואויבי איש אנשי ביתו וכו'.

ואפשר לראות בחוש בזמננו עד כמה מתרבה כח החצפה בעולם, שבאותם דברים מאוסים שבדורות העבר אפלו אצל הגוים היו תולים את העוברים עליהם בכפר השוק, למען ישמעו ויראו, הרי בזמננו נעשים בריש גלי, ובמצעדי פרסום ללא שום בושה וכלמה.

כיוצא בדבר אפשר לראות בארץ ישראל, אצל אנשי השמאל, שהם נעמדים לצד הערבים ונלחמים - נגד השוטרים והחללים המגנים על גבולות אדמתם ומדינתם שלהם עצמם.

האין סוף, שהוא בחינת התכלית. וזהו ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם, דהינו שלא יסתכל מן הצד על הכלי עולם הזה, רק כגון ראיתו והסתכלותו אל התכלית לבד, שהוא בחינת תכלית פנ"ל (הלכות נטילת ידים שחרית הלכה ד):

אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים (טו מא)

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע א

על ידי הנסים הנגלים מתגלה שכל הנהגת העולם היא בהשגחת השם 'תברך'

מבאר ברמב"ן הקדוש פרשת בא בסופו (שמות יג טז), שהקדוש ברוך הוא עושה תמיד נסים עם ישראל, כנאמר ועל נסיד שבכל יום כו' ועל נפלאותיו וטובותיו כו', רק שאין ידוע לנו, ענין שם.

כי הכלל, יש נסים נגלים עם ישראל שהוא למעלה מהטבע, פגס של יציאת מצרים וקריעת ים סוף, שהוא למעלה מן הטבע, ויש נסים שהם מלבשים בטבע, פגס של מרדכי ואסתר עם אחשוורוש, שהרג אשתו כו' ואחר כך הרג אוהבו בשביל אשתו, שהגס נראה בטבע (פרשת אמרו):

אבל באשר נתגלו הנסים שהוא למעלה מן הטבע פגס של יציאת מצרים, אז נתגלה שגם זה שהוא נעשה בטבע הוא רק מן ה' לבדו, כי מן הנגלה נראה שהנסתר שנעשה בטבע הוא רק על ידי ה' לבדו ולא בטבע פלל:

צריך לזכר שכל תנועותיו עושים רשם למעלה ושה' משגיח עליו בכל דרכיו

הכלל כי אדם צריך תמיד להעלות על מחשבתו שכל דבוריו ומחשבותיו ותנועותיו עושים רשם למעלה, ולכך צריך האדם לשמור כל מחשבותיו ותנועותיו ודבוריו ביראת ה', פיון שכל תנועותיו עושים רשם למעלה.

וזה הוא פלל גדול בעבודת הבורא שצריך האדם להעלות על מחשבתו שכל תנועותיו עושים רשם למעלה, כי השם יתברך יודע מחשבות בני אדם, ומשגיח תמיד בהשגחה פרטית על כל דרכי בני אדם, וזה העקר עבודת האדם, שאדם יעלה על מחשבתו שהשם יתברך משגיח עליו על כל דרכיו, וזהו אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים, ותעלה על מחשבתך אני ה' אלהיכם' אני משגיח תמיד על כל דרכיך:

אחיזת הציציות בשתי ידי

והנה ציצית פתיב חסר יו"ד, ציצת, לרמוז דציצית במלוי 'צד"י יו"ד צד"י תי"ו' ספי תבות 'גדי', לרמוז דבשעת קריאת פרשת ציצית צריך לאחז הציציות בשתי ידי.

המקום מצות ציצית זוכה ל"ח מאות עבדים

עוד, שלש פעמים פתיב ציצת חסר וקרינון מלא, כאלו מלא יו"ד, גימטריא שלשתן י"ח מאות, לרמוז מה שכתוב בספר הפננות (פרי עין חיים שער הציצית פי"ו), דהמקום מצות ציצית ישמשו לו לעתיד לבוא י"ח מאות עבדים.

הטעם שפשיראה הציצית יזכר כל מצוות ה'

ומה שאמר וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות ה', היכי דמי דבראית הציצית יזכר את כל מצות ה'. ואפשר משום דכל מצות התורה תלויים ב'זכור' ו'שמור', 'זכור' כנגד מצות עשה, ו'שמור' כנגד מצות לא תעשה, והציצית יש בה לכן ותכלת (לכן ותכלת), לכן כנגד מצות עשה ותכלת כנגד מצות לא תעשה.

בציצית עצמה נרמז שעל ידה לא יתור אחר לבו ועיניו

עוד, מה שאמר ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, משום דשלישם ושתיים חוטים יש בציציות, וכשמקדש בציצית כראוי, ל"ב חוטים יגנו עליו שלא יבוא 'לב' שלו למחשבה רעה. וגם פן השלישם ושתיים חוטין עם ארבע הניו"ת שבשזירה גימטריא 'עינו', לרמוז דגנונו על העינים שלו שלא יבואו לידי ראיה רעה. ולמי שעושים ט"ל בשזירה, ארבעה דט"ל עם ארבעה כוללים גימטריא 'עיניך':

והיה לכם לציצית וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות ה' ועשייתם אתם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם (טו לט)

רבי נתן מברסלב זי"ע א

התכלת שבציצית רומז להסתכלות על התכלית

אור הציצית בשרשם נמשך מבחינת הסתכלות אל התכלית וכו', וזה בחינת תכלית שבציצית, כי תכלת בחינת התכלית, כמבאר (בסימן יח). ועל זה נאמר וראיתם אותו שעקרו נאמר על התכלית, הינו שצריך לראות ולהסתכל מאד על התכלית, שהוא בחינת התכלית כי תכלת דומה לים וכו' עד פסא הכבוד (חולין פט, ט).

על ידי 'עזות דקדושה'

ולכך אין לנו את האפשרות בימים כאלו לעמוד כנגד נסיונות קשים ועצומים הללו, כי אם בכח 'עזות דקדושה', להיות איתן ותקיף בפנימיות דעתו ולבו, ולא לתת לכחות היצר שלווחיו לבלבלו. אלא תמיד ישגן האדם לעצמו בנחישות ברוחה: 'אני רוצה לעשות רצון ה', ואיני מתפעל כלל מאוריה הסוחפת שבחוץ.

ועל דורות אחרונים של עקבתא דמשיחא מבטחים אנו על כחה של עזות דקדושה והיא תצליח. כמו שבאר הצדקת הצדיק שיבואו זמנים שבאפן זה של עזות דקדושה יצליחו בני ישראל, והינו בזמנים אלו של עקבתא דמשיחא שכל העולם נוהג בחצפה, וכנגדו יש גם חצפה ועזות דקדושה.

שבזה נוכל לעמוד כנגד חצפת הקלפה וסטרטא אחרא, והוא כח העזות והחצפה הפנימית של התקוממות האדם בלבו פנימה כנגד כל תאוות העולם ונסיונותיו, וכנגד כל בלבולי היצר המחדיר ספקות ומרד בלב בכל דבר שבקדושה, - היא הערבה והבטחון לקיים היהדות בעולם, ולהתקרבות ודבקות באמת.

כח החצפה - היא כמלכותא בלא תגא

ומצינו בחז"ל (סנהדרין קה) שהחצפה נקראת 'מלכותא בלא תגא', - מלכות בלא פתור. והינו שיש בה כח מלכות, אלא שנעדרת הפתור. וכח מלכות הלא הוא כח אדיר, שמלך יכול אפלו לפרץ לו גדר ואין מחין בידו (סנהדרין כ). ואיתא בגמרא בבא בתרא (ג) 'אי אמר מלכותא עקרנא טורי, עקר טורי ולא הדר' (אם מצוה המלך לעקר החרב בדרכו, עקר ואינו חוזר בו).

והינו, שבאשר ישמש האדם בכח העזות הפנימית שבו, ככח מלכות פנימית להיות מולך ומושל בעו נפשו ונשמתו, בעשיית רצון ה' ועבדיו, ולא לתת לשום רוחות שבעולם להניחו מעבודתו, ומתקיפות איתנותו הפנימית בקיום רצון התורה והמצוה. הרי בזאת יעלה ויצליח ברוחו, וינצל מכל פגעי הזמנים הקשים של עקבתא דמשיחא:

וכל בושה

מכל זאת רואים אנו ולמדים עד כמה גדול כח החצפה של הסטרטא אחרא בדרוננו, ואין צריך להאריך בדברים אלו, שדאבוננו ידוע ונכר בעולם בימינו חצפת המתירנות ואוירת ההפקרות המשתוללת בחוצות, כאשר כל רגש בושה אנושי אינו קיים, והכל בפריצות נוראה ואימה בראש כל חוצות, וכן בכל אמצעי התקשרת הטמאים למיניהם השם ישמרנו ויצילנו מהם ומהמונם.

וזו היא עמק המשמעות של נבואת חכמינו ז"ל 'בעקבתא דמשיחא חוצפא וסגא', כאשר העזות והחצפה של הסטרטא אחרא וחיילותיו עוברות כל גבול אנושי, ורומסים בריש גלי את כל הבושה הטבעית של עם בני ישראל קדושים (יבמות ט).

זה לעמת זה עשה אלקים - התחזקות כח עזות פנימית דקדושה בימינו | בכל יהודי יש כחות עזים - לעמד איתנו נגד העולם

והנה שלמה המלך עליו השלום אמר בקהלת (ו י'): 'גם את זה לעמת זה עשה האלקים'. כלומר, כל דבר בעולם יש לו שתי פנים ושתי צדדים, 'זה לעמת זה', צד הקדושה וצד הטמאה.

והרי הדברים אמורים גם כלפי כח החצפה והעזות, שאם ראינו התפשטות והתגברות כח העזות הנורא בדרוננו מצד כחות הטמאה. הרי שזה צריך ללמד אותנו לדעת ולהבין גם את הצד הקפוף עד כמה גדול ועצום כחה בקדושה. כאשר יש כחה של היהודי כחות עזות פנימיים איתנים ביותר, שיוכל לעמד בבטחון משלם על עקרונות היהדות, ורצון התורה. ולהתמרד בעו כנגד אוירת העולם המזוהם שבכימינו.

שהרי ודאי ידוע ומפורסם אודות זהוים האויר המתגבר יותר ויותר בעולם, עד כי חוששים שעלול הוא להמית בני אדם. - ומה נענה ומה נאמר על זהוים האויר הרוחני שבכימינו, ועל הטמאה הנוראה הממלאה כל פנה מבית ומחוץ רחמנא לצלן.

כיום אי אפשר להנצל מהרע - אלא

הרי זו דגמא של חצפה ועזות נוראה, שמתכחשים לעצם יהדותם ומקור מחצבתם, ועוקרים את עצמם משרש מולדתם לעזר לאויביהם מעם אחר.

שהרי השכל הישר מחיב, שכל אדם יהיה נאמן לארצו ומולדתו, וכמו שהאנגלים מוקירים ומכבדים את ארצם, וכן האמריקאים וכדומה, הנה תחת זאת כאן עינינו רואות יהודים ששונאים יהודים, ונלחמים למען האויבים רחמנא לצלן.

דורות קודמים אף משמדים ר"ל - התנאו במוצאם היהודי

והנה בדורות הקודמים, הרי אפלו משמדים רחמנא לצלן, עוד היה להם ערך למקור מחצבתם ועמם, ואלו כיום רואים אנו יהודים שמתכחשים לאמתם שלהם, הרי אין לה חצפה ועזות גדולה מזו.

אין זאת כי אם מחמת שאין נשמותיהם משרש זרע ישראל קדש, כי אם מנשמתין שידאין, ששרשם משדים רחמנא לצלן, כמבאר בתשובת הרשב"א, והארכתי בזה מקום אחר.

המתכחש מולדתו וליהדותו - אין שום אפשרות לקרבו להשם יתברך

אחד היסודות העקריים ביהדות, שצריך אדם להעריך ולהוקיר את יהדותו ומקור מחצבתו, ובאם אינו מוקיר ומעריך את עצם יהדותו, לא יוכל לעולם להתקרב ליהדות ולבורא עולם.

וכדידי הנה עובדא, בצעיר אחד שבאחת השיחות, שנסבו בנושאי יהדות, ונסיתי לעורר את לבו לתשובה ולקרבת אלקים וכו', ובגלוי לב אמר: 'וכי מה אשם אני שנולדתי בארץ ישראל כיהודי'.

ברגע זה נוכחתי להבין שלא יועילו כל הדבורים עמו, כי אם בפנימיותו הוא מתכחש ליהדותו ואינו חפץ במולדתו כלל, הרי אין בו אף לא שמץ של רצון, ולא יועילו כל הדבורים עמו.

בימינו אבדו האנשים כל צלם אנוש

אוצרות גאוני הדורות

וזה לשונו: כשהלכו המרגלים לרגל את הארץ באו הענקים להרגם, הראו להם מטה של משה ונצולו, פתיב הכא 'עלו זה בנגב', וכתוב התם 'ואת המטה הנה תקח בידך', זהו דעת רבי יצחק. רבי יהודה אומר שם קדש מסר להם, ובזה נצולו.

יש לדקדק איך אמר 'על פי ה', והלא הב"ה אמר לו שלח לדעתך, אני איני מצוה לך, כמו שכתב רש"י בריש הסדר, ורש"י תרץ 'על פי ה' ברשותו.

ונראה לי כמה שכתב בילקוט תדש (ערך משה) בשם הדר (ח"ג קס),

וישלח אתם משה ממדבר פארן על פי ה' כלם אנשים ראשי בני ישראל המה (ג י)

צמח דוד

רבי יוסף דוד בר' שבתי משאלוניקי זצ"ל מסירת שם הקדוש למרגלים

ה' אַרְבֵּי אַפִּים וְרַב חֶסֶד (יד יח)

ויאמר שאול

רבי שאול נחמאיט זצ"ל

נמנע משה רבנו להזכיר מדת 'אמת' כדי שלא תקטרג

בי"ג מדות שהזכיר משה רבנו ע"ה בתפלת המרגלים, לא הזכיר מדת 'אמת'. וכבר הרשב"י ע"ה באר נתן הטעם (וזה"ק ח"ג קסא).

ואפשר לתת טעם על פי הפשט, והוא על פי מה שאמרו ו"ל (ב"ר ח ה) בשעה שרצה הקב"ה לברא אדם הראשון, צדק אומר וברא שכלו מלא צדקות, ואמת אומר אל וברא שכלו מלא שקרים. ומצינו המרגלים שדברו שקרים על ארץ ישראל פנודע, ולכך אפשר לא הזכיר 'אמת' כדי שלא יקטרג, שהוא אמר אל וברא שכלו מלא שקרים, ולכך יתעורר לומר הרי מה שאמרתי 'אל וברא' אמת, לכך לא הזכיר משה רבנו ע"ה 'אמת'.

במספר הימים אשר תרתם את הארץ ארבעים יום יום לשנה יום לשנה תשא את עונתיכם ארבעים שנה (יד לד)

אמרי שפר

רבי שלמה קלוגר זצ"ל

ראית ארץ ישראל כלה בדרך נס

הנה הרב בעל עקדה בפרשה זו הרבה לחקר דמה חטאו המרגלים במה ששהו ארבעים יום שיקבלו ענש על זה יום לשנה, בשלמא מה שדברו לשון הרע על זה שפיר נענשו, אבל מה ששהו ארבעים יום אין אשמה תלוי בהם, דהליכה בארץ ישראל הנה צריך זמן ארבעים יום, ומדוע מגיע להם על זה ענש.

ונראה לי, דהנה מצינו במשה רבנו ע"ה בשעה שהגיע זמנו למות אמר לו הקב"ה (דברים ג כו) 'עלה ראש הפסגה ושא עיניך וגו', ולכאורה פלא אם יעלה ראש הפסגה ויכל לראות כל ארץ ישראל. אף כבר כתבו הקדמונים דהקב"ה נתן לו אז חזק הראיה שיהיה יכול לראות בפעם אחת כל ארץ ורחב של ארץ ישראל, דבעיני בשר אי אפשר כלל, אבל אם הקב"ה פוקח עיניו שלא על פי הטבע יוכל לראות גם מסוף העולם עד סופו, ואף על פי כן צוה לו לעלות להר דוקא כי למעט בנסא טפי עדיף.

והכי נמי במרגלים, אם היו המרגלים הולכים בצדקתם ובמחשבה טובה

ונראה לי כי זהו שאמר על פי ה', רצה לומר על ידי שם קדש שמוסר בפיהם שזכירו בעת שימצאו עצמם בצער, ואמר 'על פי ה'' מפני שכל השמות תלויים בשם הנה כמו שכתבו חכמי האמת ז"ל.

והינו דקאמר כלם אנשים, לפי שאמרו בפרק עשרה יוחסין (קידושין עא), שם בן מ"ב אין מוסרין אותו אלא למי שצנוע וענו, ועומד בחצי זמיו, ואינו כועס ואינו משתכר, ואינו עומד על מדותיו, פרש רש"י לנטר איבה, שמה ישתמש בו להנגם. וזה שאמר 'כלם אנשים' כלומר שמה שמוסר להם שם הוא מפני שהיו ראויים לכך, כי כלם היו אנשים חשובים ויכשרים כמו שכתב רש"י.

בית אהרן

רבי אהרן רייזמן זצ"ל

עון המרגלים מפאת תשוקתם לנשיאות

ומפרש רש"י באותו שעה פשרים היו. וקשה למה החמיצו. אף הוזהר הקדוש (ח"ג קנח) מפרש שלקחו עיטא (-עצה), שבארץ ישראל לא יהיו ראשים, רק בחוץ לארץ יהיו ראשים, על כן עבור זה תשוקתם הנה להיות בחוץ לארץ. וכך הפרוש כלם אנשים שבאותו שעה פשרים היו, ולמה החמיצו, מפרש ראשי בני ישראל המה, על כן החמיצו כי בדעתם הנה להשאר בחוץ לארץ בנשיאותם.

והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ והימים ימי בכורי ענבים (יג כ)

מזבח אליהו

רבי אליהו הכהן זצ"ל

יכלת נשיאת פרות הארץ על ידי התחזקות ביראת שמים

מהרב כמוהר"ר אהרן ו' חיים שמעתי במאמר הזהר הקדוש, בשלגחו האשכול לא היו יכולים המרגלים להקימו, עד שבאו יהושע וכלב ונשאו אותו, וזהו וישארו במוט בשנים ומשם ראו המרגלים שיהושע וכלב דוקא היו עתידין לפגוש לארץ, ורצו המרגלים להרגם עד שיתפללו להקב"ה שיתן כח בהם לשאת אותו, ע"כ.

נמצא שכל מי שהיה רשע לא היה בו חזק להקים האשכול, וזהו מה שרמזו להם משה רבנו ע"ה והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ, אם 'והתחזקתם' ביראת השם ואל תחטאו, אז יהיה בכם כח ש'ולקחתם מפרי הארץ'.

להגיד שבחה של ארץ ישראל, לא היו צריכין לילך בכל השטח של ארץ ישראל, רק היו הולכין להר ומשם היו צופין ורואין את כל הארץ ואת הערים והאנשים אשר בה, והיו יכולין לעשות שליחותן ברגע ושעה קדא.

וזהו שאמר הכתוב ויאמר להם עלו זה בנגב ועליתם את ההר וראיתם את הארץ מה היא, כלומר תכף פשתעלו להר תראו כל הארץ לפניכם ואת העם היושב בה מה הוא, ולא צריכים לילך כלל לארצה ולרחבה של ארץ ישראל.

אך כל זה היה אם היו צדיקים והלכו במחשבה טובה, אז היה הקב"ה עושה להם נס כזה שיפקח עיניהם ולא יצטרכו להלך, אבל כיון שאמרו חז"ל מ'קיש הליכתן לביאתן, מה ביאתן בעצה רעה אף הליכתן היה בעצה רעה, אם כן היו רשעים, תו לא חזו שיעשה להם הקב"ה נס גדול כזה שיראו כל הארץ תכף בלי הליכה, והיו צריכין לילך בכל שטח ארץ ישראל לאורך ורחב כשהיו רוצים לראות כל ארץ ישראל, על כן היו צריכים לשהות ארבעים יום, נמצא דמה ששהו ארבעים יום היה גם כן מחמת שחטאו, ולכך נענשו גם על זה יום לשנה יום לשנה.

וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר (יד טו) במדבר הזה יפלו פגריכם וכל פקדיכם לכל מספרכם וגו' (שם, טו) ופגריכם אתם יפלו במדבר הזה. ובגריכם יהיו רעים במדבר ארבעים שנה וגו' (שם, לב-לג) אני ה' דברתי אם לא זאת אעשה לכל העדה הרעה הזאת הנועדים עלי במדבר הזה? תמו ושם ימתו (שם, לה)

חכמי ירושלים

(הביאם החיד"א זצ"ל ב'ראש דוד' פרשת קרח)

הגזרה על משה ואהרן היא כדי שתהיה תקנה לדור המדבר

יש לדקדק, שהרי כבר אמר "במדבר הזה יפלו פגריכם", ולמה חזר לומר "ופגריכם אתם יפלו"? עוד יש לדקדק, שהנה די לומר "ופגריכם", ומדוע הוסיף ואמר "אתם". עוד יש להבין, שמאחר שהודיעם מה יעשה להם, והוא "במדבר הזה ימתו ושם ימתו", הנה צריך לומר 'אני ה' דברתי זאת אעשה', ומהו שאמר "אם לא".

ולכאור את הכתובים יש להקדים את דברי הגמ' בסנהדרין (קח), ש'לדעת רבי עקיבא דור המדבר אין להם חלק לעולם

פרשת שלח

אתו במשמר כי לא פרש מה יעשה לו", ד"ק ואמר "לו", כי לגבי כל מחלל שבת הרי הדין ברור, שמיתתו בסקילה, אבל לגבי מקושש, פיון שהתפנו לשם שמים, יש צד לומר שמיתתו תהיה בחנק שהיא מיתה קלה. ועל כן אמר ה' "מות יומת האיש", הינו על אף שהוא "איש" חשוב, והתפנו לשם שמים, "רגום אתו באבנים", שמיתתו בסקילה, ככל מחלל שבת.

ואכן, "וירגמו אתו באבנים וימת", וזאת "כאשר צוה ה' את משה" לגבי כל שאר מחללי שבת שמיתתם בסקילה, ולא כפי שחשב משה, שיתכן שאין דינו של המקושש כשאר מחללי שבת, ומיתתו בחנק. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

בנין אריאל

רבי שאול לוינשטאם זצ"ל

לא נצטוו המרגלים לשאת פרות הארץ למדבר כי אם להחזיק בארץ

והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ (ג כ). דרוע מה שאמרו רז"ל במסכת סוטה (ד:), עשרה מרגלים, שמונה נטלו האשכול, ואחד תאנה, ואחד רמון, יהושע וכלב לא נטלו כלום. ובתנחומא (ס"ח) איתא איפכא, שהם לא רצו לטל, ושלף כלב את החרב לקראתם שישטלו. ונכון הדבר להשוות המחלקת ולעשות שלום בין החכמים, כי כמו זר נחשב פלוגתא רחוקה כל כך מהפך להפך, לכן אומר אני דלא פליגי כלל.

והוא על פי מה שכתב הרב מוהר"א בן חיים בספר דרשותיו פרשה זו, והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ הינו שיתלשו הפרות מן הקרקע בעצמן, ועל ידי חזקה זו יקנו את הארץ, עכ"ד.

ונראה לי שיש סעד וחזק לדבריו מכמה הוכחות. א. ממה שאמר משה ולקחתם מפרי הארץ, ואם היתה הפונה להראות את ישראל מפרי הארץ, הנה לו לומר 'והבאתם'. אלא ודאי לא היתה הפונה אלא להחזיק בארץ על ידי התלישה מן הקרקע, אבל על הבאה לא צוה אותם, כי לא הצרכו לכך שהרי האמינו את השלוחים.

ב. שאם היתה הפונה להראות את פרי הארץ לישראל, מפני מה אמר 'והתחזקתם' כו', הלא היו יכולים לקנות פרות הארץ מן השוק ולתביאם כפי שיראו ישראל מה שיכם [וכו'].

וזוהו האמור במדרש תנחומא שלא רצו לטל, רצה לומר לכרות את האשכול ממקום

"האיש". עוד יש להבין, שלכאורה די הנה כמה שנגמר "וירגמו אתו באבנים וימת", ומדוע נצרך להוסיף "כאשר צוה ה' את משה", והרי ודאי הנה זאת על פי צווי ה'. **ונראה** לכאור, בהקדים את דברי הגמ' בב"ב (ק"ט), "יודע הנה משה רבנו שהמקושש במיתה, שנגמר "מחלליה מות יומת" (שמות לא, יד), אבל לא הנה יודע באיזו מיתה הוא ימות. וראויה היתה פרשת מקושש שתכתב על ידי משה, אלא שנתחייב מקושש ונכתבה על ידו. ללמדך, שמגלגלים זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב.

והקשו התוס' (ד"ה שנאמר), מה הנה ספקו של משה, והרי מבאר בגמ' סנהדרין (נב:), 'כל מיתה האמורה בתורה סתם, אינה אלא חנק', ואם כן הנה לו לדון את המקושש בחנק. ותרצו על פי המבאר בגמ' חלין (ה:), שמחלל שבת דינו כעובד עבודה זרה, ואם כן חשב משה שיתכן שדינו בסקילה כעובד עבודה זרה. **אלא** שיש להקשות על כך, שהרי בהר סיני נאמרו למשה כל מצות התורה, עם כל כלליהם ופרטיהם (ע"י רש"י ויקרא כה, א), ואיך יתכן שהסתפק אם מיתת מחלל שבת היא בסקילה או בחנק.

ויש לתרץ זאת, על פי דברי המדרש (הובא בתוס' ב"ב ק"ט:), שהמקושש התפנו לשם שמים, שהיו אומרים ישראל, פיון שנגזר עליהם שלא להכנס לארץ מפעשה מרגלים, שוב אין מחייבים במצות. עמד וחלל שבת, כדי שיהרג ויראו אחרים. **ומעתה** יובן ספקו של משה, שאף שידע שכל מחלל שבת במזיד מיתתו בסקילה, הסתפק אם יש לנהוג כן גם לגבי המקושש, או שמפיון שהתפנו לשם שמים כדי שיראו אחרים שנהרג, אפשר להרגו בחנק, שהיא הקלה שבמיתות בית דין (ע"י סנהדרין מט:), שהרי גם בכך ילמדו ישראל שהם חייבים במצות.

ולפי זה, מה שאמרה הגמ' וראויה היתה פרשת מקושש שתכתב על ידי משה, אלא שנתחייב מקושש ונכתבה על ידו, אין הפונה שעל ידי המקושש נכתב שמחלל שבת דינו בסקילה (כפשוטו דברי הגמ'), אלא שאף המחלל שבת 'לשם שמים', דינו בסקילה.

עוד יש להקדים, שפרוש "איש", הינו אדם חשוב, כנגמר "איש הנה בארץ עוץ" (איוב א, א), וכן בלשון המשנה (אבות פ"א מ"ד), 'איש ירושלים'.

ומעתה יבארו הפוסקים. "וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת", הוסיף ואמר "איש", שהוא אדם חשוב, זאת מאחר שפנתו היתה לשם שמים. "ויניחו

הבא ואין עומדים בדין, שנגמר "במדבר הנה יתמו ושם ימתו", שהפונה "יתמו" בעולם הנה "ושם" לעולם הבא. ולדעת רבי אליעזר יש להם חלק לעולם הבא, ועליהם נאמר "אספו לי חסידי פרתי בריתי עלי זבח" (תהלים ג, ה). ויש לשאל, איך רבי אליעזר יסביר את הפסוק "במדבר הנה יתמו ושם ימתו".

ויש להקדים את דברי המדרש (במ"ד יט, יג), שמשנה נקבר בעבר הירדן כדי להביא עמו את דור המדבר לעולם הבא. ולפי זה יש לבאר את הפוסקים לשיטת רבי אליעזר, שהרי הפרשה נאמרה "אל משה ואל אהרן", ומתחלה ה' אמר להם שיאמרו לישראל "במדבר הנה יפלו פגריכם". ושוב חזר ואמר למשה ואהרן "ופגריכם אתם יפלו במדבר הנה", הינו שגם "אתם", כלומר משה ואהרן, תמותו במדבר.

וכעת עובר הפסוק לדבר על דור המדבר, ואמר "ויבניכם" וגו'. וממשיך ה' ואומר למשה ואהרן "אני ה' דברתי", שהוא דבור קשה, וכא לבאר למשה ואהרן, שהסבה שגזרתי גזרה קשה זו, שגם "אתם" תמותו ותקברו במדבר, כי "אם לא" אגזר עליכם גזרה זו, אם כן "זאת אעשה לכל העדה הרעה הזאת הנועדים עלי" ש"במדבר הנה יתמו" בעולם הנה "ושם ימתו" לעולם הבא, והינו שאין פונת ה' לומר שפך יהיה, אלא לבאר שזו הסבה שנגזרה הגזרה על משה ואהרן שמותו ויקברו במדבר, כי אם לא כן, הרי שלא תהיה תקנה לדור המדבר ולא יבואו לעולם הבא, אף מאחר וגם אתם תמותו במדבר, בזה תהיה תקנה לדור המדבר שיבואו לעולם הבא. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת

אתו במשמר כי לא פרש מה יעשה לו: ויאמר ה' אל משה מות יומת האיש רגום אתו באבנים כל העדה מחוץ למחנה: ויצאו אתו כל העדה אל מחוץ למחנה וירגמו אתו באבנים וימת כאשר צוה ה' את משה (טו, לד-לו)

בן פדהצור

רבי מנצור מרזוק זצ"ל

גם המחלל שבת לשם שמים מיתתו בסקילה

יש להבין, שלכאורה די הנה לומר וימצאו מקושש, ולשם מה נאמר "איש". גם בדברי ה' למשה יש להבין, שלכאורה די הנה לומר "מות יומת", ומהו שהוסיף לומר

ימי בכורי ענבים, ומאי נפקא מנה אם הם ימי בכורי ענבים, או אם הם סופי ענבים.

אמנם יובן בהקדים מה שתרגם יונתן על פסוק 'והתחזקתם', תעבדון חזקה, ע"כ. וקומא לן דבסופי ענבים מניחים לכל אדם ללקט ולבצר, ואף אם יקח ענבים אינה חזקה, משום דבסופי ענבים מפקירין לכל, וקרא כתיב 'והתחזקתם', וכמו שתרגם יונתן תעבדון בה חזקה על ידי לקיחת הפרות, וכיצד הוי חזקה בלקיחת הפרות, לכך צריך לאשמועין והימים ימי בכורי ענבים, וכיון שהם ימי בכורי ענבים אין מניחים שום אדם ללקט, ואתם כיון שתלקטו בימי הבכורים ואין מי שימחה בידכם, מכאן מודעא רבה שיהיה לכם בה חזקה, לכך הצריך לאשמועין והימים ימי בכורי ענבים כדי שיהיה לכם בה חזקה מעליהם. בארץ.

ורזה מאד, אבל העצה היעוצה לזה והתחזקתם, כתרגומו ותעבדון חזקתא, שתחזקו בארץ מדין חזקה, ואחר שתקנו את הארץ בחזקה ממילא תתן פחה, אחר שתרגיש כי לישראל יהיו הפרות האלה, ואז ולקחתם מפרי הארץ שבודאי יהיו פרות הארץ שלמים ככחה האמתית.

וכל יהיה לפלא איך בזמן מועט מצת החזקה עד עת לקיחת הפרות שהיה רק עשרים יום לערך תשתנה להוציא פרות מבחורים, לזה אמר והימים ימי בכורי ענבים, שאז היה זמן הבכור וגמר בשול הפרות, ואם פן שפיר פאשר הוציאה פחה נגמר הבשול באפן היותר שלם, פרי חמד מארץ זבת חלב ודבש.

ברכת אליהו

רבי אליהו דוויף זצ"ל

חזקת לקיחת הפרות בזמן בשולם והימים ימי בכורי ענבים. ויש להבין למה צריך לאשמועין שהימים

חבורו, כי אין להם חפץ בזה אלא לקנות פרות התלושים, ושלף כלב את החרב שיצקרו את הפרות ממקום חבורן וקא כדי להחזיק בארץ באמור. אבל אחר שכבר פרתו את האשכול ושאר הפרות, משכו יהושע וכלב את ידיהם ולא רצו לשאת את כל המשא הזה בחנם, אלא להשליף את הפרות או לאכלם שם.

נמצא לפי זה פונו יחדיו דברי רז"ל דמסכת סוטה עם המדרש תנחומא, דלענין התלישה מן הקרקע לא רצו המרגלים עד ששלף כלב את החרב, אף לענין הולכת פרות והבאתן לא היה ליהושע וכלב חלק בהן פאשר בארנו.

ארץ חמדה

רבי מאיר ליבוש מלבי"ם זצ"ל

על ידי קינו החזקה נשתבחו פרות הארץ

והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ והימים ימי בכורי ענבים. כי באמת עתה בזמן שהכנענים עליה פרי הארץ דל

מעשי צדיקים

סיגריה מעלה עשן, יראי העיר נחרדו למראה המבעית ומהרו לספר זאת לרבי יוסף חיים, והוא מהר לסגור על אותו אדם, שמה הוא סובל מאולקוס ונאסר עליו לצום בהוראת הרופא.

טענו המתלוננים, ניחא הפת, אבל מה נאמר על הסיגריה שהוא מעשן בעצומו של היום הקדוש, ענה להם רבי חיים, שמה סובל מקשי בגשימה כגון מאסטמה וכדומה, וחזקה עליו פקדת הרופא להתמיד בעשון, כי באותם שנים סברו הרופאים שהעשון הוא תקנה ותועלת לבריאות.

טענו כנגדו, "עד כאן, הכי חביבים למצא אמתלא ולמוד זכות בסברות כל כך רחוקות ודחוקות", הרי הרב פידוע לא היה תמים ופקחותו נודעה בכל העולם, אף הוא הסביר כי החובה ללמד זכות, אינה מתמקדת באדם החוטא לבדו, כי בעת שיהודי חוטא רח"ל, מתחלל שם שמים וקרירות מנשבת בעולם.

לכן החובה ללמד זכות היא לאו דוקא לתועלת אותו עברין, אלא עבורנו לבל נתקור בחמימות שלנו המענות על ידי מציאות של חטא ועוון, על ידי למוד זכות מונעים את החלול השם היוצא מהמעשה. (קול התורה עג)

איני מכיר את שמך, ומתוך דבריו נראה כי פונתו היתה שהוא בקש להתפלל שם על הכלל ולא על יחיד. (אור עולם)

ויאמרו אל כל עדת בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אתה טובה הארץ מאד מאד (יד

מהיום שבו זכה רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל לעמד בשערי ארץ הקודש, הוא היה מקפיד מאד שלא יתבטאו חלילה בנגון של תלונה כי "מזג האויר חם או קר", משום שיש באמירות מעין אלה משום חשש ספור לשון הרע על ארץ ישראל, הוא מסכים היה לשמע רק "בשבילי זה חם או עבורי זה קר".

בנוסף, מרבה היה רבי יוסף חיים ללמד זכות על יהודים ואף על אלו שרחמנא לצלן סרו לגמרי מן הדרך, ידועה אמרתו שהיה חוזר עליה רבות, 'וראה בטוב ירושלים כל ימי חיך' (תהלים כח ה). יש לראות רק את הטוב שבירושלים ובבניה, והיה מסרב לשמע דילטוריא גם על פורקי על. **באחד** מימי הכפורים יצא אחד מאלו שקלקלו מעשיהם אל סביבות הכתל המערבי, פאשר פתו בינו ובפיו

שלח לה אנשים ויתרו את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל (יג ב)

בעת שהתהלך הרה"ק האמרי אמת זיע"א במשעולי ארץ הקדש, הוא הסב את תשומת לב מליו לדבר מענין, בארץ ישראל הנוף בדרךים משתנה במהירות, ולעמת זאת בחוץ לארץ לעתים נוסעים מאות קילומטרים, והנוף נשאר אותו דבר.

הרבי הסביר את הדבר על פי דברי הגמרא במסכת גטין (טו), שבזמן שישראל יושבים בארץ ישראל היא מתרחבת ובזמן שהם בגלות היא מתכווצת, ומאחר וכיום עם ישראל בגלות והארץ מתכווצת, הנוף נעשה צפוף כי כל כמה קילומטרים נכנסים בתוך קילומטר אחד. (פרי אפרים)

ויעלו בני בניב ויבא עד חברון ושם אחימן שטי ותלמי ילדי הענק (יג כב)

באשר נסע הרה"ק החלקת יהושע מביאלא זיע"א לחברון עיר האבות אחר מלחמת ששת הימים, כדי להעיתר בתפלה על קברי אבות, בקש אחד ממקרביו להגיש לפניו קוויטל במערת המכפלה, אף הרבי סרב לקבל ממנו באמרו, "הכי

וימתו האנשים מוצאי דפת הארץ רעה במגפה

לפני ה' (יד לו)

ספר הרה"ק **רבי מאיר אביחצירא** זיע"א, פעם נסע מור אבי הרה"ק **הבבא סאלי** זיע"א לאלג'יר בדרך לארץ ישראל, ובעת שהשתתה במדינה זו, נאספו כמה וכמה לסעודה שנערכה לכבוד האורח החשוב.

כטוב לב הנוכחים במשקה, קם אחד מהם ודבר דבר לא טוב על איזה צדיק, כששמע זאת מור אבי, חרד כלו ואמר, "איך יתכן שפך מדברים על צדיק", על אחר קצר את הסעודה, ברוך ברפת המזון, והזדרז לצאת.

כשעמד לצאת מן הבית, והלא מעודו לא רצה להוציא מפיו דבר לא טוב חס ושלום, כי מה שהיה מוציא מפיו היה מתקים, התבטא בפיו הקדוש ואמר, "מספיקי אם בית כזה שדברו בו לשון הרע על צדיק, יחזיק מעמד", כעבר שלושה חודשים התמוטט לפתע הבית ללא שום סבה נראית לעין, ורק פגיעות בנפש לא היו." (תולדות הבבא סאלי)

ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה בתרומת גרן
בן תרימו אתה (טו ב)

שני חסידים של הרה"ק **רבי יוד מטאלנא** זיע"א, השתדכו ביניהם בשעה טובה, אף משהתקרב זמן החתונה נפוצה שמועה לא טובה, על אחותה של הפלה שעמדה והמירה דתה, ואבי החתן רצה לעזב את השדוף.

אמר לו אבי הפלה, "הלא רבי אחד לנו, על פן נסע אל הרבי, ואם הוא יאמר שיש לך רשות לעשות כן, אפחל לך במחילה גמורה ואפלו את כל הסבלונות אחזיר לך".

כאשר באו המחתנים עם המחתנות לפני הרבי, הוא פנה לאבי החתן ואמר, "עליך להבין, אנשים נוהגים להפר שדוכים אם קורה דבר מעין זה, מחמת שהעולם אומרים שאם ארע דבר כזה אצל יהודי חלילה, אזי רובא דרובא הוא מחמת שאם הפלה הפקירה עצמה להתחבר עם עפ"ם, על פן יראים לכל הבנים שלה. **על** המחתנת דנו, אם הפלה, אני מעיד שאשה כשרה היא, רק תדע שאם אשה מפרישה חלה וזרקת אותה לתנור ואינה נשרפת, ואחר כך כשגורפים את התנור זורקים גם את החלה החוצה עם כל האפר, ואז כשדבר טמא אוכל את

החלה הזאת, הדבר עלול לגרם שאחד מבניה ימיר דת רח"ל." (לקוטים יקרים)

והיה אם מעיני העדה נעשתה לטגנה ועטו כל העדה פר בן בקר אחד לעלה לריח ניחוח (טו נד)

בנות שעורר הרה"ק **התורת מרדכי מוויז'ניץ מונסי** זיע"א בדבר חובת הזהירות בשמירת העינים, הוא אמר שיש בידו סגלה לשמירה לכה, שבכל פעם קדם שיוצאים לרחוב לומר פרק תהלים.

בפיו הקדוש שגורה היתה אמרה נוראה בגדל חשיבות שמירת העינים בקדשה, "מפני מה מכנים מנהיגי ישראל 'עיני העדה', לרמז לנו שכל גדלתם של מנהיגי ישראל, תלוי בשמירת העינים".

בנות שנסע התורת מרדכי ברחובות מאה שערים, הוא התבטא בחריפות, "איני יודע כיצד יכול ערליכער איד להתגורר במאה שערים, הגם שבעיני העולם מאה שערים היא דוגמא לקדשה, הוא לא נתפעל מך, כי גם אם גרים שם אנשי מעלה, שמירת העינים שם קשה.

בנות שבנו בבית שמש דירות עבור צבור יראי ה', נכנס אל הרבי אחד ממקרביו ושאל האם ראוי לעזב את ירושלים בה דרים זקנים חשובים אנשי מעלה, ולעבר לבית שמש שהיא עיר חדשה לצבור החרדים לדבר ה', והרבי ענה בנחרצות, עדיף 'סור מרע' שיש בבית שמש, מאשר 'עשה טוב' שיש במאה שערים.

כאשר נשאל לפני ל"ג בעמר האם הבחורים בישיבה שתחת השפעתו רשאים לנסע למירון לכבוד יומא דהלווא קדישא, כי יש שם התעוררות גדולה וכו', ענה התורת מרדכי, "אתה יודע מה זה ראייה אסורה אחת." (נועם סיה סאנטוב ע"פ קונט' מרדכי מתהלך)

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועטו להם ציצת (טו לח)

בין תלמידי הגר"א מוילנא זצ"ל היו האחים **רבי משה איזניער ורבי יצחק אשכנזי** זצ"ל שאף התפרסם בספרו **ברית עולם**, שנודע כספר עמוק בחכמת הקבלה, ברב חביבותו למצות ציצית, קבל רבי משה על עצמו להשמר מהתהלך ארבע אמות ללא ציצית, וכן שהציצית תהיה מהדרת בתכלית, ממון רב השקיע במצוה זו, ואף כאשר נדרשו לכה מאמצים רבים, לא הביט כלל על הקשי שבדבר.

לאחר חצי שנה בה ישב בכפר ועסק כמלמד לצרף פרנקטו, הוא שב לביתו ובידו צרור מעות עליו התיגע בכל התקופה הארפה, בה לא פקד את ביתו ואת בני משפחתו, השמש עמדה ברום השמים, ומשהגיע זמן מנחה, הורה לעגלון לעצר, ונעמד בצדי הדרך לתפלת מנחה.

עודו עומד בתפלה וגופו מתנועע בלהט, נתפסו ציציותיו בענפי אילן, הנסיון לחלץ את החוטים המסבכים מן העץ לא עלה יפה, ואחד החוטים נתלש, רבי משה החליט מיד כי ללא ציצית כשרה הוא אינו זז ממקומו ולו צעד אחד, הגם שהאזור נחשב כמקום סכנה.

הוא פנה אל העגלון, הנפש החיה היחידה בכל האזור, ובקש שיסע לעירה הקרובה ויביא לו טלית קטן כשרה למען יוכלו להמשיך בדרך, אף העגלון מלא פיו בצחוק ושאל בלגלוג, "הכי ירדת מדעתך, לנסע מרחק של שעתים כדי להביא טלית בד, עלה על העגלה וסע לביתה, שם תוכל להתעטף בטליתות רבות ככל שתאון נפשך".

משעמד העגלון בסרובו, מסר לו רבי משה את צרור כספו, כל המשכנת שקבל בעד עבודתו במחצית השנה האחרונה, ובו התפון להאכיל את ילדיו ובני ביתו בתקופה הבאה, רק אז הסכים העגלון לנסע ולהביא ציצית חדשה.

העגלון הפתע מהסכום העצום המנח בחיקו, שכמותו לא ישתפר גם במאמץ של חדשי עבודה רצופים, מימי לא נתקל בחסר דעה שכזה, שימסר את כל כספו תמורת שליחות קלה שכזו, ואז החליט לחנף את נוסעו שלא ימשיך לעשות כזאת, הוא יעשה את דרכו לביתו, וכן היהודי יאלץ להמשיך בדרך ללא הציצית.

רבי משה נותר במקום עד הערב, את הלילה עשה במקומו תחת האילן בצדי הדרך, אף הוא לא חשב לרגע לסגת מהחלטתו, זו הקבלה שקבל על עצמו, ולמענה הוא מוכן אף למסור את נפשו.

יום חלף וגם יומים, האכל המועט אזל מחיקו וכמעט פרחו נשמתו, ביום השלישי חלפה לידו עגלה ובה יהודים הנוסעים לוילנא, בשארית כחותיו קרא להם, ואחד הנוסעים הוציא מתרמילו ציצית כשרה

בזה הרגע לבשו פני הַבַּן אֶרֶשׁת נחישות והוא הוֹדִיעַ נְחָרָצוֹת, בְּעֵינָיו זֶה לֹא אֲשַׁנָּה אֶת דַּעְתִּי, אִישׁ בַּעֲלָם לֹא יִצְלִיחַ לְהַשְׁפִּיעַ עָלַי לְשׁוֹת אֶת דַּעְתִּי, וְגַם הַרְבֵּי שֶׁלֶךְ לֹא יִצְלִיחַ בְּכֹךְ, כְּשֶׁשָּׁאֵל הָאֵב בְּדַבָּר בְּגִי מִשְׁפַּחְתָּה שֶׁל אוֹתָהּ נִכְרְיָהּ, כִּי צַד לֹא תַחֲשֵׁשׁ שְׂמָא רוֹצְחִים וְשׁוֹדְדִים הֵם, הַשִּׁיב הַבֶּן בְּבִטּוֹל, "מִדּוּעַ לְחַשֵּׁב כֹּךְ, אֲנָשִׁים הַגּוֹנִים הֵם".

בהגיעם לְבַעֲלָזָא נִכְנסוּ שְׂגִיהֶם אֶל הַרְבִּי, וְהַרְבִּי פָתַח בְּשִׂיחָה מְלַבֶּבֶת עִם אוֹתוֹ בֶּן עַד שֶׁחָשׂ כִּי הוּא רוֹחֵשׁ לוֹ אֲמוּן רַב, אֲזַי הִגִּישׁ לוֹ הַרְבִּי טְלִית קֶטָן מְצִיצַת לְבָנָה כְּשֶׁלֶךְ וְהוֹרָה, "לְבַשׁ אוֹתָהּ מִתַּחַת לְבָגְדְךָ, אֵתָהּ מִתְעַתֵּד לְהִמָּצֵא בְּקָרֵב נִכְרִים וְזֶה מְקוֹם סַפְנָה, הַטְלִית הַזֹּאת תִּהְיֶה לְךָ לְשִׁמְרָה".

הבן שָׂרַחֵשׁ אֲמוּן לְרַבִּי, הִיָּה מְאֹשֶׁר לְשַׁמַּע כִּי הַרְבִּי מְכִיר בְּכֹךְ שֶׁהוּא מִתְעַתֵּד לְהִנְשֵׂא לְנִכְרְיָהּ, וּמִלְבַּד שְׂאִינוּ מְנַסָּה לְהַשְׁפִּיעַ עָלָיו שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה זֹאת, הוּא אָף נוֹתֵן לְכֹךְ הַסַּכְמָה בְּעַקִּיפָיו, וְהַסָּכִים לְלִבְשׁ אֶת הַטְלִית.

זמן קָצָר אַחֵר שֶׁשָּׁבוּ הָאֵב וּבְנוּ מְנַסְיַעְתָּם לְבַעֲלָזָא, הִגִּיעַ מוֹעֵד נִשְׁוֹאֵי הַבֶּן שְׁעִתִּידִים הָיוּ לְהַעֲרֹךְ בְּהַלּוּלָה וּבַחֲנֻגָּא, כְּדַרְכָּם שֶׁל הָעֲרָלִים, עַל פִּי עֲצַת הַרְבִּי הִשְׁתַּתַּף בְּטָקֶס גַּם הָאֵב הַיְהוּדִי, הוּא יֹשֵׁב בְּצַד סְמוּךְ לְשִׁלְחוֹ קֶטָן שֶׁהוֹכֵן בְּמִיחַד בְּעִבּוּרוֹ, וְעַקֵּב בְּכָאֵב לֵב אַחֵר הַנִּכְרִים הַמִּתְהַלְלִים.

בראש הַשְּׁלַחָן יֹשֵׁב בְּנוֹ הַחֲתָן וְהַשְׂתַּכֵּר וְהַתְּהַלְלֵל כְּחִבְרָיו הַגּוֹיִים, כְּטוֹב לְבוֹ בִּיָּן חֵשׁ הַחֲתָן בְּחֵם רַב וְהַסִּיר אֶת הַחֲלִיפָה הָעֲלִיוֹנָה, אָף הַדְּבָר לֹא הוֹעִיל וְעַדְיוֹ יָקָד הָיִין בְּקָרְבוֹ וְהִצִּיף אוֹתוֹ בְּחֵם, הוּא נֹסֶה אֶפְסוֹ לְהַשְׁתַּחֲרֹךְ מֵעוֹד מְלַבּוֹשׁ וּמֵעוֹד מְלַבּוֹשׁ, עַד אֲשֶׁר נִגְלָה לְעֵינָיו קֵהַל הַנוֹכְחִים בְּגַד מוֹזָר, טְלִית קֶטָן בְּצַבֵּעַ לְבָן.

אחד הַנוֹכְחִים הַכְרִיז בְּתַדְהֻמָּה, "הַבֵּיטוּ, הַחֲתָן לוֹבֵשׁ בְּגַד שֶׁל יְהוּדִים, הַחֲתָן נִשְׂאָר יְהוּדִי", בְּחֻמַּת זַעַם הַתְּנַפְלוֹ עָלָיו הַנוֹכְחִים שֶׁהָיוּ שְׂתוּיִים כְּהֶגֶן וְהִפְלִיאוּ בוֹ אֶת מִכּוֹתֵיהֶם, מִכּוֹת קִשּׁוֹת וּמִכְאִיבוֹת סָפַג הַחֲתָן, עַד שֶׁאָבִיו סִיעַ בְּעַדוֹ לְהַחֲלֹץ וּלְנוֹס עַל נַפְשׁוֹ כֹּל עוֹד רוּחוֹ בּוֹ.

אז נִזְכַּר בְּדַבָּר אָבִיו עַל אוֹדוֹת מִשְׁפַּחְתָּה שֶׁל הַכֹּהֵן, וְנִאָּלַץ לְהַסָּכִים עִם דְּבָרָיו כִּי אֲכֹן בְּגִי מִשְׁפַּחְתָּה אֵינָם אֶלָּא חֲבוּרַת גַּזְעָנִים אֲלִימִים, הַחֲבִילָה הַתְּפָרְדָּה, וְהַבֶּן נַעֲשֶׂה לְבַעַל תְּשׁוּבָה וְחֹזֵר לְצוּר מִחֻצְבָּתוֹ. (מעשיהם של צדיקים)

יֵד א, זו אֲשֶׁתוֹ שֶׁל אוֹן בֶּן פֶּלֶת, 'ואולת בִּידָה תִּהְרַסְנָה', זו אֲשֶׁתוֹ שֶׁל קֶרַח, כִּי אֲשֶׁתוֹ שֶׁל אוֹן עָשְׂתָה לְשַׁעֲרָה כְּפִרְוַעַת רֹאשׁ כְּדִי שֶׁלֹּא יִכְנָסוּ לְבַעֲלָהּ לְהַכְנִיסוֹ בְּמַחְלָקַת קֶרַח, וְאֲשֶׁתוֹ שֶׁל קֶרַח שִׁכְנְעָה אוֹתוֹ לַעֲשׂוֹת טְלִית שֶׁל תְּכֵלֶת בְּלֹא צִיצִית. **אולי** עַל כֵּן נוֹהֲגִים לְהַכְנִיס אֶת הַבְּתוּלָה לְחַפָּה כְּשֶׁרֹאשָׁה פְּרוּעָה, לְרַמֵּז לָהּ שֶׁהִיא תִשְׁכַּנֵּעַ בְּכָל דְּרָךְ אֶת הַבַּעַל שֶׁלֹּא יִכְנָס חֲלִילָה לְמַחְלָקַת, וְכֵן שׁוֹלְחִים לוֹ טְלִית עִם צִיצִית, לְרַמֵּז שֶׁלֹּא יִהְיֶה חֲלִילָה כְּקֶרַח. (כרם חמד)

והיה לכם לציצית וראיתם אתו וגו' ולא תתורו (טו לט)

לחדרו שֶׁל הַרְה"ק רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מִבְּעֵלְזָא זִיע"א נִכְנָס יְהוּדִי וְהִזְכִּיר אֶת צָרְתוֹ, בְּנוֹ יַחֲידוֹ יִצְא לְתַרְבוֹת רַעָה וְהַתְּדַרְדֵּר מְדַחֵי אֶל דְּחִי, וְעַתָּה מִתְעַתֵּד לְשִׂאת אִשָּׁה נִכְרְיָהּ, מִשְׁשֻׁמַּע זֹאת הוּא נִחְרָד וְגִרַשׁ אֶת הַנַּעַר מִבֵּיתוֹ, וְעַתָּה בָּא לְבַקֵּשׁ עַל נַפְשׁ הַבֶּן מֵאֵת הַרְבִּי.

אמר לוֹ הַרְבִּי, "לֹא נִכּוֹן הִיָּה לְהַרְחִיקוּ מֵהַבֵּית, שְׁנֵה אֶת הַתְּנַהֲגוּתְךָ כְּלַפְיוֹ, וּמֵעַתָּה הַתַּחַל לְקָרֵב אֶת הַבֶּן אֵלָיךְ, הִשֵּׁב אוֹתוֹ הַבֵּיתָהּ, וְהַשְׁתַּדַּל לְהַבִּיא אוֹתוֹ אֵלָי".

שב הָאִישׁ אֶל עִירוֹ וּפְנָה לְחַפֵּשׂ אֶת בְּנוֹ, כְּשֶׁמְצָא אוֹתוֹ לֹא הֶאֱמִין לְמַרְאֵה עֵינָיו, הַבֶּן שֶׁעֲזַב אֶת בֵּיתוֹ גָּאָה וְהַדּוּר הִיָּה עִתָּה מְסֻכָּו וְאִמְלַל, בְּגִדָיו הַקְּרוּעִים הִשְׁתַּלְּשְׁלוּ בְּרִשְׁלָנוֹת מַעַל גּוּפוֹ, וּמְקוֹם מְגוּרִים כָּלֵל לֹא הִיָּה לוֹ.

עשה הָאֵב כְּדַבְּרֵי הַרְבִּי וּבִקֵּשׁ מִבְּנוֹ שֶׁיִּשׁוּב לְבֵיתוֹ, וְהַבֶּן הַסָּכִים בְּשִׁמְחָה, בְּבוֹאוֹ לְבֵית הַשְׂתוּמָם לְרֹאוֹת כִּי הוּא זֹכֵה לְיַחַס נָפְלָא, אָבִיו הֶאֱכִילוֹ וְהִשְׁקִהוּ בְּמִיטַב הַמַּאֲכָלִים וְהַמְשַׁקְּאוֹת, וְאָף רִכַּשׁ עִבּוּרוֹ בְּגָדִים חֲדָשִׁים וְנָאִים.

כל אוֹתָהּ עַת לֹא שׁוֹחַח הָאֵב עִם בְּנוֹ מֵאוּמָה עַל אוֹדוֹת נִשְׁוֹאֵיוֹ לְאוֹתָהּ נִכְרְיָהּ, וְהַבֶּן הַתְּעַנֵּג עַל שֶׁהוֹתוֹ בְּבֵית אָבִיו וְהַתְּאוֹשֵׁשׁ מֵהַעֲנִי וְהַמְּחַסוֹר שֶׁהָיוּ מִנֵּת חֲלָקוֹ בְּעַת הָאֲחֻרוֹנָה, עַד שֶׁבָּאֲחַד הַיָּמִים פָּנָה הָאֵב אֶל הַבֶּן וְשָׂאֵל, "אֲנִי מִתְּפַנּוֹ לְנוֹסַע לְבַעֲלָזָא, הַתְּחַפֵּץ לְהַצְטַרֵּךְ אֵלָי".

אחר כְּזוֹ תְּקוּפָה, הַבֶּן שֶׁהִפִּיר טוֹבָה לְאָבִיו עַל כֹּל אֲשֶׁר עָשָׂה עִבּוּרוֹ הַתְּקַשָּׁה לְסַרְבָּ, וְהוּא הַחֲלִיט לְגַרְם לוֹ קוֹרַת רוּחַ וְלַהַצְטַרֵּף לְנוֹסְיָהּ, בְּמַהֲלָךְ הַנְּסִיעָה שׁוֹחַחוֹ הַשְּׂנִים עַל נוֹשָׂאִים רַבִּים, וּבִין הַיָּתֵר דְּבָרוֹ אוֹדוֹת נִשְׁוֹאֵי הַבֶּן.

שֶׁהִנִּיחָה אֶת דַּעְתּוֹ, רַק אֲזַי נִאוֹת לַעֲלוֹת עַל הָעֲגֻלָּה הַנוֹסַעַת לְעִירוֹ, בְּבֵית לֹא גִלָּה מֵאוּמָה מְכַל אֲשֶׁר אַרְעֵי, רַק הוֹדִיעַ בְּצַעַר כִּי כָּל כִּסְפוֹ נִגְנַב.

חלפו שְׂנִיָּם, לְרַבִּי מֹשֶׁה הַגִּיעָה יְדִיעָה כִּי אָחִיו רַבִּי יִצְחָק נָפַל לְמִשְׁכַּב וְכַעַת עוֹשֶׂה אֶת שְׁעוֹתָיו הָאֲחֻרוֹנוֹת בְּעוֹלָם, מִיָּד רָץ לְבֵית אָחִיו שָׁם כְּבָר שֶׁהוּא אֲנָשִׁי הַחֲבָרָא קְדִישָׁא לְצַד מִטַּת הַחוּלָה, נִכְרַ הִיָּה כִּי הוּא נוֹשֵׁם עִתָּה אֶת נְשִׁימוֹתָיו הָאֲחֻרוֹנוֹת.

עמד רַבִּי מֹשֶׁה וּפְנָה לְסוּבָבִים בְּבִקְשָׁה שֶׁיִּצְאוּ מִן הַחֲדָר, אַחֵר שֶׁיִּצְאוּ כָּלֵם, פְּנָה לְקָרוֹ זְוִית וּבִקֵּשׁ, "רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הוֹרִית בְּתוֹרַתְךָ עַל מְצוֹת צִיצִית, וְאֲנִי קִיַּמְתִּיהָ כְּהַלְכָתָהּ בְּכָל מְאֹדִי וּבְכָל נַפְשִׁי.

מסרתי אֶת כָּל כִּסְפִי כְּדִי לְקַיְמָהּ, אָף שֶׁיְדַעְתִּי כִּי בְּכֹךְ גּוֹזֵר אֲנִי עָלַי וְעַל מִשְׁפַּחְתִּי חַיֵּי רַעַב, וּכְמַעַט וּמְסֻרַתִּי עָלֶיךָ אֶת נַפְשִׁי עַל אֵם הַדְּרָךְ, הַרְיִנִי מוֹסֵר אֶת שִׁכְרֵי הַמְּצוּנָה לְזִכּוֹת אָחִי, עִבּוּר שֶׁתְּהִיָּה לוֹ רְפוּאָה שְׁלֵמָה".

נשסים אֶת תְּפִלְתּוֹ נִכְנָסוּ בְּגִי הַמִּשְׁפַּחָה, וְהִנֵּה חַל שְׁפוּר מִיָּדִי בְּמַצַּב הַחוּלָה, אַחֵר יָמִים סְפוּרִים קָם רַבִּי יִצְחָק מִמִּטַּת חֲלָיו בְּרִיא וְשִׁלָּם, וְזָכָה לְחֻמַּשׁ עֲשָׂרָה שָׁנוֹת חַיִּים בְּהוֹן לֹא נִזְקַק לְפַקֵּד אֶת חֲדָרוֹ שֶׁל הַרוּפָא, בְּזִכּוֹת מְצוֹת צִיצִית שֶׁאָחִיו הַקְּדוֹשׁ מְסַר נַפְשׁוֹ עָלֶיךָ. (איט צדיק היה)

ועשו להם ציצת על כנפי בגדיהם לדורתם ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת (טו לח)

ספר רַבִּי יִשְׂרָאֵל יִצְחָק רִיזְמָן זצ"ל שֶׁהִיָּתָה לוֹ אַחוֹת שֶׁצַּפְתָּהּ מִסְפֵּר שְׂנִיָּם לְזָרַע שֶׁל קְזָמָא, הִיא הִלְכָה לְגִאוּן מְלוּבָלִין, רַבִּי שְׁנִיאֹר וְלָמַן פְּרָדְקוּין זצ"ל בַּעַל תּוֹרַת חֶסֶד בְּבִקְשָׁה שֶׁיַּעֲתִיר בְּעַדָּהּ, וְהוּא נָתַן לָהּ סִגְלָה, שֶׁהִיא תַּתְּפֹר טְלִית וְהַבַּעַל יִכְנָס בָּהּ אֶת הַצִּיצִיּוֹת, וְיִתְּנוּ לוֹ אֶת הַטְלִית. הֵם מֵהָרוּ לַעֲשׂוֹת כְּדַבְּרֵיו וְהַבִּיאוּ לוֹ אֶת הַטְלִית הַמוֹכְנָה, וְזָכוּ לְהַפְקֵד בְּזָרַע שֶׁל קְזָמָא.

נראה שֶׁהַמְקוֹר לְכֹךְ מִפְּסוּק זֶה, שֶׁכְּתוּב 'וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל כְּנָפֵי בְּגָדֵיהֶם לְדוֹרֵתָם', שֶׁעַל יְדֵי שִׁתְּנוּ צִיצִית עַל כְּנָף הַבְּגָד, יִזְכּוּ לְדוֹרוֹתָם, וְאוֹלֵי מִכָּאֵן גַּם הַמְּנַהֵג שְׁשׁוֹלְחִים טְלִית לְחַתָּנִים לְפָנָי הַחֲתָנָה.

עוד טַעַם נִרְאָה, דְּאִיתָא בְּגִמְרָא (סנהדרין כ.י.) 'חֻמּוֹת נְשִׁים בְּנִתָּה בֵּיתָה' (מְשַׁלִּי

פרשת שלח

המתפללים והנרגילה

תושביה המוסלמים של העיירה 'אל גועדי' שבתמין יצא שמים לדראון עולם אצל שכניהם היהודים. כשהיה יהודי מבני תימן מבקש להגדיר אדם אנטישמי, שונא יהודים מובהק, היה אומר: אדם זה שונא את היהודים כאילו הוא אחד מבני עיירת 'אל גועדי'. הסיבה המרכזית לשנאתם העיוורת הייתה בשל ייחוסם המפוקפק, שבו היו מתגאים מאוד, ייחוס המגיע היישר אל 'נביאם', ולאות כבוד מיוחד היו מוסלמים אלו כורכים על ראשם מצנפת ירוקה מיוחדת.

למרבה ההפתעה, היוצא מן הכלל, היה דווקא השייח' המרכזי של העיירה. השייח' עצמו גם נמנה על צאצאיו, אלא שבשונה מהם, היה אדם נבון ומתון, ומעולם לא דיבר סרה ביהודים.

בארמונו של שייח' זה, היה אולם גדול ורחב ידיים, שיכול היה להכיל כחמישים איש בהרחבה. על רצפת האולם היו מצויים מחצלות נצרים ושטיחים מצמר גמלים. כריות היו פרוסות לאורך הקירות, ועליהם היו הנוכחים מסובים בניחותא, כשהם לועסים במרץ מעלי הגת ומעשנים מהנרגילות המעוטרת המוצבת לפניהם.

את מרבית שעות היום היו אורחיו של השייח' מעבירים בבטלה גמורה. יושבים היו בזחיות הדעת, תמרות עשן עולות מהנרגילות ופיהם אינו פוסק מלטחון את העלים, והם מדברים על העבר ועל העתיד. מפליגים בסיפורי עם עתיקים אל ימי קדם ואל מדינות רחוקות. מנסים לנבא את העתיד, את תוצרת השדות ואת מצב הבהמות, וכמובן מרכלים על ההווה. ואין לך כמעט נושא שאין הם מגיעים בו אל היהודים שנואי נפשם, כשבכל דבר או עניין היו הללו מזכירים את היהודים ומחזרים אותם בדברי שנאה קשים.

השייח' הנכבד לא היה משתתף בדיבוריהם הריקניים על היהודים. מעדיף היה לשתוק ולא להיכנס לנושאים אלו, אך משחיו הללו שואלים בדעתו, היה פוטרם בתשובה סתמית: "לא כל מה שאתם חושבים על היהודים הוא נכון". והללו, היו מתנצלים בחנפנות והתחסדות: אם כך, עלינו לבקש סליחה מבורא עולם שדברנו על היהודים, כשבליבם היו מתכוונים כמובן להיפך.

ביום מהימים נמאס לשייח' מדיבורי הרכילות על היהודים, וכששאלוהו לדעתו

של בורא עולם, יהיה עליכם להזכיר את שם הנרגילה שלי! או ואבוי למי שימרה את פי.

השייח' נעמד כשחרבו עדיין שלופה, והחל לנהל את התיפלה כשהוא שומר את פי כולם להתפלל לפי ה'נוסח' החדש: בכל מקום שמוזכר שם בורא עולם - החליפוהו והתפללו אל הנרגילה של השייח'. משהסתיימה התיפלה חזרו כולם למקומותיהם והפליגו בשיחות בטלות במשך שעות נוספות.

הגיעה השעה שלוש אחר הצהריים, זמן תפילת מנחה אצל בני ישראל, והשייח' פנה לשניים ממשרתיו ואמר להם לעיני כל המסובים: צאו ולכו אל ביתו של היהודי 'שלמה חרש הנחות' והבא אותו לכאן מייד, בלי שום עיכוב או תירוץ. עליכם להביאו חי או מת.

המשרתים יצאו בדחיפות ואמרו לשלמה שיבוא מיד לשייח', שאם לא כך, מצווים הם לזכות את ראשו ולהביאו אל השייח'. רבי שלמה ניסה להסביר למשרתי השייח' כי עתה זמן תפילת מנחה, אולם המשרתים סירבו לשמוע. "חייך בסכנה אם לא תבוא עמנו", כך אמרו לו בתקיפות. המשרתים ור' שלמה הגיעו אל ארמונו של השייח', וכשר' שלמה ניסה להסב את תשומת ליבו של השייח' לכך שמשרתיו נטלוהו למרות רצונו להקדים ולהתפלל, היסה אותו בגסות ובזעף, ואמר לו שייכנס לאולם מבלי להוסיף דבר.

היהודי נכנס לאולם הגדול והשייח' כיבדו לעשן בנרגילה וללעוס עמהם מעלי הגת, אולם ר' שלמה סירב ואמר שעוד לא התפלל תפילת מנחה. נענה השייח' ואמר: אין כל בעיה, יכול אתה להתפלל כאן, אולם עליך להתפלל כמנהג המקום שנתחדש כאן: אל תתפלל לצד מזרח, אל עבר ירושלים ובית המקדש כהרגלכם, אלא תתפלל לכיוון הנרגילה שלי, ואת תפילתך תתפלל בקול, ובכל מקום שמזכירים בו בורא עולם - הזכר את שם הנרגילה שלי!

עודו מדבר, והשייח' שלף את חרבו, נפנף בה באיום ואמר: אם חייך יקרים לך - אל תתחכם, אל תשנה ממה שציוויתי אותך, כי דמך בראשך. ר' שלמה שמר על קור רוח ושלוות נפש ואמר לשייח': רצונך להרגני - לשם מה לך לענות אותי קודם לכן?! הכה אותי בחרבך ואמות תיכף!

השייח' לא הרפה ואמר: למה לך לחשוב כי רצוני להמיתך, לא ולא, רצוני שתחיה, אלא שאת פקודתי עליך לעשות: להתפלל אל

עליהם ענה בנחרצות: אם אכן רצונכם לדעת את חוות דעתי, עלי לומר לכם בכל הכנות, כי אילו הייתי צריך לצאת למסע אל מקום סכנה, כגון למדבר רחוק, והיה עלי לבחור בן לוייה נאמן, ברור שהייתי בוחר ביהודי שילוהו אותי! זאת בשל כך שבטוח אני שגם אם אהיה בסכנה, היהודי לא יעזבני! והסיבה לכך היא פשוטה: היהודי הוא אדם מאמין, ואמונתו איתנה ויציבה, וכל אדם מאמין הוא גם אדם נאמן.

השתאו המוסלמים לשמע דברי השייח' והחלו זעים באי נוחות. דבריו היו בעיניהם כחילול דתם, אלא שהיו חוששים לומר לו דבר על כך. חכם היה מהם וגם גיבור חיל, שליט המקום, ומי יהין לפגוע בכבודו. אלא שתגובתם לא נעלמה מעיני השייח', והוא אמר להם: עוד היום גדול, ועוד היום אויכח לכם את צדקת דברי.

הנוכחים המשיכו בשיחת הבטלה שלהם. חלפו כשעתיים, והגיע חצות היום, זו השעה בה המוסלמים נעמדים והולכים לבית תיפלתם, למסגד הגדול בעיירה. באותם ימים עדיין לא היו להם שעונים, והללו היו מתמצאים בשעות היום לפי נטיית השמש והצל. בדרך כלל היה השייח' עצמו מבחין לפי צל השמש שהגיעה שעת התיפלה והיה נותן הוראה ללכת למסגד. בזה היום הגיעה השעה והשייח' לא אמר כלום.

הנוכחים היו נבוכים מאוד מהתעלמותו של השייח'. בין הנוכחים היה גם איש 'המואזין', הלוא הוא הכרוז המכריז מראש הצריח וקורא למאמינים כהרגלם. כולם רצו ללכת למסגד, אך איש לא העז להזכיר לשייח' כי הגיעה השעה. בסתר לבם הבינו הנוכחים כי השייח' יודע היטב שהגיעה השעה, אלא שמסיבותיו שלו אינו אומר ולא כלום.

אחרי דקות מספר פונה השייח' ושואל בהיתממות מעושה: מדוע כולכם נראים כמתוחים ולחוצים? וכי יש דבר מה המציק לכם? אחד מהנוכחים התנדב לענות: הגיעה שעת תפילת הצהריים ואדוני השייח' כנראה לא הבחין בכך.

השייח' לא הסתיר את כעסו וצעק: הבחנתי גם הבחנתי, ובעודו שולף את חרבו מתערה ומנופף בה על ימין ועל שמאל, הכריז בקול גדול: היום איש מכם לא הולך למסגד. היום נתפלל כאן, ובמקום לפנות לכיוון העיר מכה כהרגלנו, כולם יפנו אל עבר הנרגילה שלי! ולא זו אף זו, בכל מקום שנזכר בתיפלה שמו

החדה של השייח', שמקודם איים להמיתו ועתה משלחו בתשואות חן ואף נותן בידו דורון יקר, אולם ר' שלמה לא פצה פיו, והלך דומם לביתו. ביום המחרת חזר השייח' והזמין את ר' שלמה לביתו, הפעם ביחידות, וסיפר לו את הצורה שבה היו רגילים אנשי ארמונו לדבר בגנות היהודים ועל רצונו למגר את התופעה כליל. השייח' סיפר לו על המבחן המפתיע שערך למוסלמים ועל כשלונם במבחן מול עמידתו העיקשת של היהודי.

עשיתי בכוונה תחילה מבחן זה כי ידעתי שיהודי גאה אתה באמונתך ובוודאי תעמוד איתן מול כל האיזמים והפיתויים. גם עליהם ידעתי שכל אמונתם היא מהשפה ולחוץ. שמח אני לראות שאכן המבחן הצליח בדיוק כפי שחשבתי. קידשת שם שמים, סיים השייח' ואמר, ובזכותך מקווה אנכי שהללו יחדלו אלו מלדבר רעות על היהודים התמימים והישרים.

את הסיפור כתב נכדו של ר' שלמה, בעל המעשה, בספרו 'מבחר מסיפורי יהודי תימן' כפי שקיבל ממסורת הוריו, ששמעו זאת מר' שלמה בכבודו ובעצמו.

על הפסוק (במדבר יג לג): **וְשֵׁם רְאִינוּ אֶת הַנְּפִלִים בְּנֵי עֲנָק מִן הַנְּפִלִים וְנָהִי בְּעֵינֵינוּ כַּחֲגָבִים וְכַחֲגָבִים וְנָהִי בְּעֵינֵינוּ כַּחֲגָבִים** ופירוש רש"י: 'וכן היינו בעיניהם - שמענו אומרים זה לזה נמלים יש בכרמים כאנשים, ובדברי המדרש (במדבר רבה טז יא): 'מי יאמר שלא הייתם בעיניהם כמלאכים', כתב הרה"ק השפת אמת (ליקוטים): מיהו לשון הכתוב 'וכן היינו' משמע שאמת כך היה (שהיו נראים כחגבים וכנמלים). רק נראה הפירוש, שלפי ש'היינו בעינינו כחגבים' לכן 'כן היינו בעיניהם'. וזהו שאמר המדרש, שאם היו מאמינים בה' היו באמת בעיניהם כמלאכים, רק על ידי חסרון אמונה נשפלו גם בעיניהם.

הביטחון העצמי הנמוך של המרגלים שהיו בעיני עצמם כחגבים וכנמלים, תוצאה ישירה של חסרון של המרגלים באמונתם, זו הייתה הסיבה שגם האומות יושבי הארץ הסתכלו עליהם במבט שכזה. אדם מאמין, בוטח בעצמו ואינו מתפעל מהגויים שסביבו, גם הגויים מביטים עליו ויודעים את ערכו ומעלתו.

וכך המשיך וכתב השפת אמת (תר"מ): **אבל הכל אמת, כי על ידי שהיו שפלים בעצמם כחגבים, לכן כן היו בעיניהם, כי הכל תלוי בעבודת האדם... ויש לומר עוד בפסוק 'וכן היינו בעיניהם', כי כל זה הרגישו המרגלים וגם זה לא הוטב בעיניהם, שעל ידי קצת שפלות שהיה להם 'והיינו כחגבים' מיד 'וכן היינו בעיניהם', וגם על זה הוציאו דבה.**

כבשו פניכם בקרקע, אמר השייח', בהעלותכם על מחשבתכם את שהיה כאן: הלוא כולכם אנשי חיל ומוסלמים אדוקים. אין אתם מחזיקים עצמכם כאנשים מהשורה אלא כמורמים מעם, שהרי צאצאי הנביא אתם. מצנפת מיוחדת לראשכם, וכל כולכם אומרים כבוד ויחוס עצמי.

למרות כל זאת, כאשר שלפתי את חרבי והנפתיה מעל ראשכם, נפלה עליכם אימתה ופחד, עד ששכחתם כליל את אמונתכם ואת ייחוסכם. החלפתם את אמונתכם בנרגילה מעץ יבש, חסרת תועלת ותוחלת. הסכמתם להתפלל ולכרוע ברך אל עבר הנרגילה הפשוטה שלי, ובאחת שכחתם את כל אשר ידעתם.

הגידו נא אתם: האם יכול אני לבטוח בכם בעת צרה?! האם אדם שמוכן למכור את אמונתו ברגע אחד, אפשר להאמין בו ולבטוח באמינותו וביושרו?

הלא תבושו כשתביטו ביהודי זה היודע היטב את שכולכם יודעים שיכול ורשאי אני לעשות בו כטוב בעיני, ואין לו כל יכולת להתגונן מפני. והנה איש זה נכון היה למות על קידוש שם שמים, ולא לעשות כפקודתי. הלא ראיתם כולכם שהאיש הסכים ללכת אל מותו בעיניים פקוחות, ללא כל סימני פחד ומורא, באצילות נפש ובגאווה.

אל תטעו לומר שיהודי זה טיפש וכסיל או שאינו אוהב חיים. ההיפך הוא הנכון: מכיר אני את היהודי היטב, איש חכם ונבון הוא, יודע ספר ותלמיד חכם. הוא גם מיוחס לרבני היהודים הקדמוניים, ובוודאי שגם הוא רוצה להמשיך לחיות. אלא שאיש יהודי זה מאמין באמונה פשוטה ותמימה באמונתו ובתורתו, ולכן כלל לא חשש ופחד כשסירב לשמוע לפקודתי על התפילה לנרגילה.

הרים השייח' את קולו ואמר לנאספים מולו שלא ידעו את נפשם: עתה מבקש אני לשאול אתכם שאלה ורצוני שתענו עליה את האמת, בלי פחד ובלי חשש. לו הייתם צריכים בן לוויה שיבוא עמכם למקום סכנה - במי הייתם בוחרים? וכמו במקלה אחידה יענו כולם ואמרו שוב ושוב: ביהודי! ביהודי! ביהודי!

כשמע השייח' את תשובת הנאספים, הורה למשרתים לחזור ולהביא אל האולם את היהודי שעד כה היה באורוות הסוסים. כשר' שלמה נכנס, האיר לו השייח' פנים ואמר בקול נעים: 'יהודי חביב, אל תירא ואל תחת! חופשי אתה לנפשך ויכול אתה להתפלל לה' אלוקי אבותיך כאשר חפצת. חוזר אני בי מכל אשר אמרתי לך וחופשי אתה לחזור לביתך. הוציא השייח' את ארנקו, נתן לו מטבע זהב כתשורה, ושלחו לביתו.

ר' שלמה היה מופתע ומבולבל מהתפנית

הנרגילה. הלא ידעת מה עולה בגורל הממרה את פי, הצל נפשך ממוות ועשה כפי שצויתך. ר' שלמה, נשאר שליו ואמר: יודעני כי אנכי עבדך וקניינך וכל מה שתרצה לעשות לי, יכול אתה לעשות, ואין מי שיאמר לך מה תעשה רק אלוקי השמים והארץ שאנו כולנו עבדיו ועלינו לציית לדבריו.

דע לך, המשיך היהודי ואמר, עם כל הכבוד שאני רוחש לך ועם כל רצוני להמשיך לחיות עלי אדמות, הרי שבדבר הזה נאלץ אנכי לסרב לך בכל תוקף. נכון אני למות ולא לעבוד לאל אחר. הקב"ה הוא אלוקי אבותי, אלוקי אברהם יצחק ויעקב, הוא אשר ברא את השמים ואת הארץ, ולו בלבד אעבוד.

בחמת זעם הפסיק השייח' את ר' שלמה ואמר לו: נותן אני לך ארכת זמן של עשר דקות כדי להגיע להחלטה עם עצמך. אם תסכים לדבריי - מה טוב ומה נעים, ואם לא - אחת דתך למות במיתה משונה. היהודי נלקח על ידי המשרתים לחדר סמוך, ולאחר שעה קלה נקרא שוב לשייח' ושאל האם מוכן הוא לציית לפקודה.

ר' שלמה עצם את עיניו ואמר: אדוני השייח', חשבתי היטב על מצבי והגעתי לידי החלטה ברורה ונחושה: כל אשר תצווה עלי - אעשה, אך בשום אופן לא אבגוד באמונת! מעדיף אני למות, כיון שבלי אמונה - גם החיים הם מוות. ככל שניסה השייח' לפתות את ר' שלמה בדברים, לא עלתה בידו.

כדאי לדעת שבאותם הימים לא היה שלטון מרכזי בכל ארץ תימן אלא כל שייח' היה כשליט על שטח שיפוטו לעשות בו כרצונו, ואין מפריע לו. השייח' הכועס אמר למשרתים: קחו את היהודי הסורר לאורוות הסוסים, שם במקום פחות ונבזה זה, ליד גלי האשפה וערמות הכלכלוך, יישב עד שאחליט מה יעלה בגורלו ובאיזה עונש אענישהו.

כל הנוכחים עמדו חלים ורועדים מול זעמו של השייח'. המשרתים עצמם מיהרו לקחת את ר' שלמה אל האורווה, אך איש מהם לא העז לפגוע בר' שלמה לרעה. המשרתים עמדו נדהמים מול עוז רוחו של היהודי האומלל שעמד בגאון יעקב על אמונתו ולא זז ממנה כמלא נימה. את מצוות השייח' להביאו אל האורווה, עשו, אך לא הכו אותו ולא הציקו לו כלל.

אך יצוא יצא ר' שלמה מהאולם הגדול, אחוז בידי המשרתים, והשייח' פנה לכל הנוכחים ואמר בעוז ובתעצומות: התפלתם עלי כשאמרתי שרואה אני ביהודים אנשי אמונה שניתן להאמין ולבטוח בהם. הנה תראו בעיניכם יהודי כמו שלמה זה, שעמו הייתי מוכן לצאת לכל מקום סכנה בלי כל חשש.

מלון ירוזן וזוזושים נלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
דבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִירְהָתָא

חֲזָתָא

חֲזָתָא דְאַרְיִיתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

כל אדם שליח מצוה בעולם הזה

מ' הוא המשלח אותו, כי לפי מעלת המשלח כן תגדל חשיבות השליחות. ועוד צריך השליח ליתן אל לבו 'מהות עצמו וכוחותיו', כי כפי פחיתות השליח ומיעוט כוחו כן נצרך לעזור עצמו להיות זהיר לא להפסיד את השליחות. וגם צריך לדעת 'מהות השליחות' והציווי שנשתלח עליו, כי אם תהיה השליחות דבר קשה וכבד יוכל השליח להצטדק אם יתשלח בשליחותו, אבל אם תהיה השליחות דבר שבנקל לקיימו לא יהיה פתחון פה לשליח אם לא יוציא השליחות אל הפועל. והדבר האחרון שצריך השליח לדעת, 'מהו השכר' המובטח לו בעד ביצוע השליחות, כי כפי ריבוי השכר המובטח לשליח כן ראוי להתאמץ בקיום השליחות והוצאתה אל הפועל.

על האדם לזכור ד' התנאים שישמר והו מלאבד עולמו

הוא הדבר המוטל על האדם, לזכור יום ויום את שליחותו ואת תכליתה, כדי שיוכל לבוא לאחור אריכות ימי ושנותיו להתענג מזיו השכינה בשמחתו במעשי ידיו בלי בושה שישנה לאוכל דבר שאינו שלו. בשליחות האדם לעבוד את ה' בעולם הזה, יש לזכור ולהתבונן כי השולח הוא מלך רם ונישא ואילו השליח הוא הנוצר מחומר עכור ושפל. עוד עליו לדעת, כי מצוות ה' אינן כבדות על האדם וכנאמר (דברים ל"א-יד) 'כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא וגו', כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיו ובלבבך לעשותו'. וגם זה צריך לדעת, כי השכר המובטח על המצוות הוא הטוב השלם והנכבד שאין למעלה ממנו, עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו' (ישעיה דוד). וכאשר יתבונן במעלת המשלח ובקלות קיום השליחות, וכן בגודל השכר המובטח על שליחותו שביכולת כל יהודי לקיימה, בודאי יתעורר בעצמו לאזור כגבר חלציו לקיים כל המוטל עליו בלי רפיון.

זכרון השליחות יסייע לאדם שלא להשקיע בבית מלון הזמני

כשיזכור שליחותו לא יתן עיניו במילוי תאוות הגוף שאינו כי אם משכן זמני לנשמתו, כפי שלא ישקיע בריהוט אכסנייתו לכמה ימים. ולזה עוזר הזכרון במהות שליחותו של האדם שיביאהו להשקעה בדבר הנצחי שיעמוד לו לעד הלא הן תורה ומצוות שבגינם יזכה לרב טוב הצפון ליראי ה' ומקיימי מצוותיו.

ונאבדו מתוך הקהל. מבאר השפת אמת, עניין זה הוא בכל אחד ואחד, כי כל יהודי נשלח לעולם לשם תיקון דבר מסוים ובכלל לעשות רצון יוצרו בתוך כל ההבלים המסתירים את קדושתו בעולם הזה, וכך כתוב בפסוק (משלי כב כא) 'להשיב אמרים אמת לשולחך'.

ד' תנאים הנדרשים להצלחת השליחות

והנה, בכל שליחות ישנם ארבע הקדמות הנצרכות לדעתם תחילה כדי שיבוא לקיים השליחות בשלימות, וכך מפרטם העוללות אפרים ע"ה (מאמר קפט), ראשית כל יתבונן השליח

שְׁלַח לָךְ אֲנָשִׁים וְיָתְרוֹ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן (י"ב). פרשת המרגלים טומנת בחובה יסוד גדול בעבודת ה', המלמד אותנו על תפקידו ומהותו של כל אדם בעולמו. מפי ספרים וסופרים נלמד כיצד מעשה המרגלים מאיר לנו את הדרך הנכונה למילוי השליחות שלנו בעולם הזה, ונבאר זאת בעזרת ה' החונן לאדם דעת.

בספרים הקדושים מבואר כי המרגלים היו אנשים גדולים מאוד, אך עם זאת מאחר והיו שליחים ושליחו של אדם כמותו היה להם להתבטל לשולח, וכאשר לא התבטלו התרחקו

מִירְהָתָא דְפְלִיאָה

זכור ושמור - זכירת הלימוד תלויה בשמירתו בקדושה

וְלֹא תִתְּרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם וְגו' לְמַעַן תִּזְכְּרוּ (טו לט-מ). הרב הקדוש רבי חיים ויטאל ע"ה אומר משמו של האר"י הקדוש ע"ה (ספר הליקוטים תהלים ג), על האדם לטהר עצמו בקדושה כדי שיוכל לבוא ללימוד התורה, כי קדושת התורה אינה חלה באדם קודם שיכין עצמו כראוי, להיות כלי מוכן להארת התורה בנפשו. כדוגמת האש שאינה נאחזת יפה בשמן ופתילה שאינם נקיים, כך גם נצרך הכנה מתחילה להיות ראוי לקדושת התורה, והרמז לכך הוא, שקודם אותיות 'תורה' באות האותיות 'קדשה', שקודם האות 'ת' נמצאת האות 'ר', קודם ה' האות ה', וכן על זה הדרך יוצא אותיות 'קדשה', לרמז לו לאדם שיקדש עצמו מתחילה כדי שיהיה כלי מוכן למעלת התורה.

זוהי בחינת מה שאמרנו חז"ל (אבות פ"ג מ"ט) 'כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת', שיש להקדים יראת שמים ללימוד התורה שהיא החכמה האמיתית חכמת התורה. ואף שאי אפשר לבוא ליראה בלי תורה, כמו שאמרנו (שם פ"ב מ"ה) 'אין בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד', מכל מקום אין להתחיל בלימוד התורה מבלי להקדים תחילה את היראה, כלומר, יקדים במחשבתו יראת חטאו לחכמתו, שיחשוב בליבו אלמד בשביל שאהיה ירא חטא (רע"ב אבות פ"ג מ"ט).

הזיכרון בתורה תלוי במידת שמירתו

בכלל חכמתו מתקיימת, הוא שכלל שיתעלה האדם בקדושה כך יזכה שהתורה הקדושה תישאר אצלו בזיכרון תמיד. וסימן זה בידך, מי שיש לו זיכרון טוב, הוא אומר שזכה לקדש נפשו ורוחו בקדושה עליונה. כמו שהיה מעשה, שהגיע אדם למור"ר אבי הקדוש ע"ה והתאונן שאין לו זיכרון בתורה. אמר לו מור"ר אבי ע"ה, 'זכור ושמור בדבור אחד נאמר' (רי"ה כז), כשיש 'שמור' שישמר עצמו בקדושה, יש גם 'זכור' יש בו הכח לזכור את התורה שלומד. כי הזכירה באה מכח הקדושה, ממילא כשיש לאדם קדושה יש לו גם זכירה.

זוהי מה שרמזה לנו תורתנו הקדושה ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אם תשמרו עצמכם בקדושה שלא לתור אחרי מחשבת הלב וראיית העין, למען תזכרו יהיה זה הדבר סגולה בדוקה לזכור את התורה.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

כח הקבלה בפיו מסייע לקדש גם המעשה

מן המחשבה והדיבור נבראים מלאכים טובים המסייעים בידו להשלים מחשבתו ולהוציאה אל הפועל.

קבלה טובה משפיעה על האדם אור המקיף

וכבר נודע מה שכתב רבי חיים מוואלוז'ין ע"ה בספרו **נפש החיים** (שער א פ"ו הג"ה ב) שבשעה שאדם מישראל מקבל על עצמו לקיים מצוה הרי הוא מעורר רושם בעולמות העליונים, כמו שאמרו חז"ל (יומא לט.) המקדש עצמו מלמטה מקדשים אותו מלמעלה, וככל שמרבה להמשיך קדושה עליונה על ידי כך הוא דבק בה' יתברך בעודו חי בעולם הזה, ואותו האור מקיף אותו ומקדש אותו ומסייע בידי לקיים את המצוה ולהוציאה אל הפועל, ואחרי שזוכה להשלים את המצוה מתחזק אותו האור להקיף אותו כאילו הוא שרוי בעליונים, ומתוך כך מתעורר בו רצון להוסיף ולקיים עוד מצוות ולהתגבר על היצר הרע.

יש לשמור הפה מדיבורים אסורים כדי שיהיה כח בדיבור לשמור ההתלהבות

אבל כדי שאכן תתן הקבלה בפיו כח לקיום המצוה, יש לשמור את פיו בקדושה כדי שיהיה כוח בדיבור לסייע בידו, וכפי מה שישמור פיו בקדושה ולא יחל דברו' כך יזכה 'ככל היוצא מפיו יעשה', ותועיל לו הקבלה והתפילה בפיו שיתקיים כן, ואפילו אם ירד מההתעוררות הראשונה שהיתה לו בשעת הקבלה, מכל מקום תסייע לו הקבלה לקיים אותה 'ככל היוצא מפיו', וכלשון קדשו של **השפת אמת** (מסות תרל"ד ד"ה לא יחל, תרל"ט ד"ה במדרש): וזהו 'ככל היוצא מפיו', ולא כתוב 'כל היוצא מפיו', אפילו שכבר ירד מההתעוררות הראשונה שהיתה לו, כי באמת המעשה רחוק מאוד מהרצון והקבלה, רק שעל ידי הקבלה יכולים לדמות המעשה אל הקבלה.

והנה חז"ל דרשו (ד"ה ג.) 'ועשית' אזהרה לבית דין שיעשוך. והפירוש הוא שעל ידי שקיבל על עצמו קבלה טובה אזי זוכה שמן השמים יסייעו בידו לכפות את יצרו שלא ימנע ממנו לקיים קבלתו. וזהו שאנו מקבלים על עצמנו שתי פעמים בכל יום עול מלכות שמים, ומן השמים מסייעים בידינו להוציא קבלתנו אל הפועל.

אנשים מלומדה' (ישעיה כט ג'), שעל כך מתאונן הנביא 'יען כי ניגש העם הזה בפיו ובשפתיו כבודני ולבו רחוק ממני, ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה'. ועל כך בא ציווי התורה (דברים כג כד) 'מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת', ופירש **התפארת שלמה** (לשבועות ד"ה זכור) שמדרך העולם בשעת הנדר האדם נודר בחשק נמרץ ואחר כך מתקרר החשק, ולזה מעורר הכתוב 'ועשית כאשר נדרת', באותה התלהבות שהיתה בך בשעת הנדר, 'מוצא שפתיך תשמור' להעלות בזכרוןך בשעת העשיה את החשק והרצון שהיו לך בשעת הנדר. שעל ידי שהאדם מקבל על עצמו בלב שלם לעבוד את ה' יתברך, הקבלה עצמה נותנת בו את הכוח להוציאה אל הפועל ולקיים מה שקיבל על עצמו, כמו שכתב **בשפת אמת** (כי תצא תרל"ח ד"ה מוצא) על הכתוב 'מוצא שפתיך תשמור' שעל ידי כן 'ועשית כאשר נדרת', כי קבלת האדם עושה רושם לסייע בידו.

תוקף המחשבה כשמוציא אותה בדיבור

הכתוב אומר (דברים ל יד) 'כי קרוב אליך הדבר מאד בפיו ובלבבך לעשותו', ונרמזו בפסוק זה שלושת חלקי העבודה, מחשבה דיבור ומעשה, והם הכוללים את כל עבודת ה' מתחילה ועד סוף.

אמנם צריך להבין מפני מה הקדים הכתוב את הפה לפני הלב, והרי הדרך היא שמחשבת הלב קודמת לדיבור הפה. אלא לפיכך הקדים הפה קודם ללב להדגיש כי עיקר מעלת המחשבה כשמוציאה בפיו, שכן מחשבה שהאדם מוציאה בפיו יש לה יתרון כוח על פני מחשבה שאינה אלא בהרהור הלב.

הקבלה בפה מסייעת לקיים הדבר למעשה

וכל קבלה טובה ורצון טוב של האדם יש תועלת מרובה אם מוציא הדבר בפיו, כי פה האדם מקודש בקדושת כלי שרת, ומשום כך הקדימו הכתוב לפני 'ובלבבך', ועל ידי שמקבל על עצמו בדיבור ואמירה מקבל תוספת כוח לעמוד בקבלתו הטובה, וכמו שנרמז כאן בפסוק 'בפיו ובלבבך לעשותו', על ידי הקדמת הדיבור והמחשבה 'בפיו ובלבבך' זוכה להוציא הדברים אל הפועל 'לעשותו', כי

והיה באצלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה'. ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה פתרומת גרן פן תרימו אתה. מראשית ערסתים תתנו לה' תרומה לדתים (טו יט-כא). ראשית דברינו נקדים להתבונן, מפני מה הוא הדבר, שבעת שמתעורר האדם לעשות מצוה הרי שהוא מלא התלהבות והשתוקקות לקיים אותה כהוגן בכל דקדוקיה וכוונותיה, אך כשמתחיל לקיים את המצוה בפועל נחלשת התלהבותו ואינה עולה בידו כרצונו, כי מדרך הטבע ככל שחולף הזמן מתמעטת ההתלהבות כמצות אנשים מלומדה. אולם ביאור העניין כפי שביארוהו צדיקי אמת ע"ה, כאשר מעורר האדם את הרצון אין מבחין בכך אלא הקב"ה, התלהבות זו שמורה היא מן המקטרגים ועולה לרצון, אבל כשמקיים את המצוה במעשה מתגלה הדבר ליצר הרע, או אז מתעורר כנגד האדם להסיח דעתו ולהפריע לו בקיום המצוה.

אם כן מהי העצה להינצל מקטרוג היצר. יעשה כסדר הזה, לפני קיום המצוה יקבל על עצמו בדחילו ורחימו לקיים המצוה במסירות נפש, ומחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, וייחשב (קידושין מ.), ויחשב לו כאילו קיים את המצוה בשלימות כרצונו, ועל ידי זה נחלש כוח היצר ואינו יכול למנעו מקיום המצוה, אחרי שכבר נרצתה מחשבתו הטהורה, ומעתה שוב יוכל לעשות המצוה בהתלהבות כשאיפתו.

ועל דבר זה כתבה תורתנו (להלן ל א) 'איש כי ידור נדר וגו' ככל היוצא מפיו יעשה', כפי שביאר **השפת אמת** (מסות תרל"ט ד"ה במדרש ונשבעת) להבין מדוע כתבה תורה 'ככל' בכ' הדמיון, היה לה לומר 'כל היוצא מפיו יעשה'. אלא כותב השפת אמת יסוד גדול, וכאמור, כי להגיע לדרגה שהאדם יעשה באותה ההתלהבות שהיתה לו בתחילה כמעט ואין אפשרות כזאת, והלא 'אין הקב"ה בא בטרונאי עם בריותיו' (ע"ז ג), לכן אמרה תורה 'ככל' - עשה קרוב ככל שתוכל להתלהבות שהיתה לך בראשונה.

הקבלה בדיבור פיו מועילה לשמור ההתלהבות

על כל אדם מוטל לעשות פעולות כדי לשמר עד כמה שניתן את ההתלהבות הראשונה שלא יבוא לבחינת 'מצות

מילין קירין

פרקי הדרכה ועבודה ה'

על סדר פרקי אבות

הקמח והתורה מה קודם למה

(תהלים קיח ח) 'טוב לחסות בהוי"ה, היינו, שטוב יותר שהאדם יבטח בד' שישפיע לו פרנסה באם יעסוק בתורה, 'מבטוח באדם, מאשר יבטח הקדוש ברוך הוא כביכול באדם שילמוד תורה אחר כך, וישפיע לו פרנסה מקודם בהקפה. כי ה' יתברך יותר בטוח כביכול, כי לא איש אל ויכזב.

בעקבתא דמשיחא יש לה יתברך להשפיע לנו פרנסה ועשירות כדי שנוכל לעסוק בתורה

אך כאן מגיע האמרי נועם ומחלק בין הדורות, כי עתה בעקבתא דמשיחא אשר ישראל הם נתונים תחת פגעי הזמנים, וקשה כח הסבל מרוב הצרות, ואין בנו כח לעסוק בעבודתו ותורתו, זולת אם יהיה לנו מקודם כל טוב בגשמיות, לא תחסר כל בה. על כן באמת מהראוי שהקדוש ברוך הוא יתן לנו בהקפה טובות גשמיות, ליתן לנו בבטחון שנעסוק אחר כך בתורתו, כי זולת זה אי אפשר לעסוק בתורה. וכן כתב העטרת ישועה ע"ה (פר' שופטים אות ו): והנה בעוונותינו הרבים יען שנתמעטו הדורות ובני עליה המה מועטים, צריך הקדוש ברוך הוא להשפיע לנו מקודם כל טוב העולם הזה ועשירות, כדי שעל ידי זה נוכל לישוב באהלה של תורה ועבודת ה' יתברך.

ראיה מיעקב שהקדים ברכתו לזבולון ולאפרים

ראיה לדבר אומר העטרת ישועה ע"ה, מיעקב אבינו ע"ה שהקדים בברכתו את זבולון שהיה עשיר ועוסק במסחר ליששכר יושב אהלים, כמו שכתוב (בראשית מט ג') 'זבולון לחוף ימים ימים ישכון' ואחר כך (פסוק ד') 'יששכר חמור גרם'. וגם משה רבינו ע"ה בירך את זבולון קודם, כמו שכתוב (דברים לג יח) 'שמח זבולון בצאתך ויששכר באהליך', הרי אשר מקודם צריך האדם להיות לו שפע רב וכל טוב ואחר כך יוכל לישוב באהלה של תורה. עוד רואים זאת בברכתו של יעקב ע"ה למנשה ואפרים ששייכל את ידיו ובירך את אפרים בימינו, הגם אשר מנשה היה הבכור, כי אפרים רומז על הפרנסה כמו שכתוב (בראשית מא נב) 'כי הפרני אלקים בארץ עניי' והוציא אותו מעוני ורעבון לעשירות רב, ומנשה רומז לסוד התורה כי 'מנשה' אותיות 'משנה', תורה שבעל פה.

ליבו לעסוק בתורה, וממילא יזכה למצוא את המטמון שהכין עבורו הקדוש ברוך הוא לספק לו כל צרכיו בעולם הזה.

ויכוח בין כנסת ישראל לה' מה קודם קמח או תורה

והנה דרוש דרש רבי משה אלשיך ע"ה (תהלים פרק ד ועוד), כי יש כביכול ויכוח כנסת ישראל עם רבונו של עולם, בני ישראל אומרים 'אם אין קמח אין תורה', קודם תנה לנו עושר וממון ואחר כך נעסוק בתורה, מדוע מנסה הקדוש ברוך הוא אותנו תחילה בניסיון העוני לראות שעוסקים אנו בתורה גם מתוך עניות, תחילה ינסנו בניסיון העושר ויראה כי עוסקים אנו בתורה יומם ולילה לא ישבותו. אומר להם הקדוש ברוך הוא, לא יבצר לומר כי לי יש להאמין יותר מאנשי חלד הנתונים תחת שליטת הזמן, ללא ספק נאמן אני ממך, ואם כן למה תרצה שאקדים לך ממון ואאמין אותך שתעסוק בתורה, הפוך בה ועסוק בתורה מתוך דוחק, והאמין בי שאתן לך ממון מפירות התורה. ואם מה שאמרת 'אם אין קמח אין תורה' אני מהפכו ואומר 'אם אין תורה אין קמח'. עד כאן תורף דברי האלשיך הקדוש.

אם ילקח העושר למי שאינו מקיים את התורה תתבטל הבחירה בעולם

ויש להבין, מדוע לא יתכן שיתן לנו הקדוש ברוך הוא תחילה את הקמח, איזו בעיה תהיה אז, שחלילה לא נעסוק בתורה, מה בכך, אם לא יעסקו בתורה ונמצא כי אינם נאמנים אזי יקח הקדוש ברוך הוא את הקמח. אך אם יהיה כך, תינטל הבחירה מבני אדם, כי כולם יראו בחוש כי אשר לא יעסוק בתורה ניטלת ממנו הפרנסה ובודאי לא יפסיק אחד מלימוד התורה ונמצאת הבחירה בטלה. לפיכך תחילה מנסה הקדוש ברוך הוא את האדם אם יעסוק בתורה ומאמין לבורא העולם שיתן לו כל מחסורו, ושוב יתקיים בו 'כל המקיים את התורה מעוני סופה לקיימה מעושר'.

על פי דבריו פירש הרה"ק האמרי נועם ע"ה (פר' ויצא אות ל"ג) בשם ספרים את הפסוק

אם אין קמח, אין תורה; אם אין תורה, אין קמח. (אבות פ"ג, משנה ז).

ויש להבין, מדוע השתמשה המשנה בלשון שלילה, 'אם אין קמח אין תורה' וכו', היה לה לומר 'אם יש קמח יש תורה' וכו'. יתכן לבאר, כי כאשר יש קמח אין אחד שמרגיש לא טוב שלכן ישאל מנין בא הקמח. רק כאשר יש מחסור אז האדם נותן אל ליבו לבדוק מהו מקור הקמח ומדוע הוא נפסק, ואז תהיה תשובתו 'אם אין קמח' דע לך כי זה בגלל ש'אין תורה'.

על פי זה יובן דבר נוסף שקשה לנו, מדוע פתח התנא תחילה באופן שחסר קמח 'אם אין קמח אין תורה', לכאורה הדבר החשוב יותר הוא 'אם אין תורה אין קמח', שזה מזרז את האדם ללמוד תורה מאחר שמבין כי בתורה תלויה פרנסתו. אלא הסיבה היא כי רק כאשר חסר לאדם דבר גשמי אז הוא מעלה במחשבתו ומנסה להבין מדוע חסר הדבר הגשמי, אך כאשר יש קמח ויש פרנסה חושב האדם שכך היא דרכו של עולם ואינו מתפנה לחשוב על מקור הפרנסה. ולכן תחילה אמר 'אם אין קמח' כי רק כאשר חסר הגשמי אז ישאל ויתבונן.

הרה"ק רבי נתן דוד משידלאבצא ע"ה ביאר הדברים בדרך משל, למלך ששלח צבאו וחילותיו למלחמה והורה להם את הדרך הנכונה שילכו בה, והוסיף לומר להם שאין להם צורך להכין לעצמם מזון ומחיה, כי כבר דאג להכין להם מראש מזון לאורך כל הדרך המיועדת, ואולם בזמן הילוכם בדרכים התרעמו החיילים על כך שאינם מוצאים שום מזון כפי הבטחת המלך, היה שם חייל פיקח שאמר כי אין זאת אלא שטעינו ולא הלכנו בדרך המיועדת, ואם נבדוק היכן טעינו נוכל לשוב לדרך הישר ושם בודאי נמצא את כל מה שהכין בעבורנו המלך.

וכן הוא בנוגע לפרנסת האדם בעולם הזה, כי האדם נשלח לעולם השפל ללחום בו מלחמת ה' ולהכניע את יצרו הקשה, וכל צרכיו ומחסורו על הקדוש ברוך הוא אשר הכין לכל אחד מזונותיו הנצרכים לו, וההולך בדרך ה' מוצא בכל מקום ובכל שעה כל הנצרך לקיים נפשו לעבודת בוראו, ואם אין לו את פרנסתו הדרושה לו לא יתרעם כלפי מעלה, כי 'אולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו' (משלי יט א), והעצה היעוצה היא שייטיב דרכיו ויפנה

יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להעתיק ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראלים

נ"ך

על התורה ונ"ך

תלמוד בבלי

נ"ך מקראות גדולות

נך תלמידים

נ"ך מקראות גדולות - לתלמידים

משך חכמה המבואר

צנור המור ואשכול הכופר המבואר

עקידת יצחק המבואר

מאיר תהילות המבואר - תהלים

אורים ותומים המבואר - ירמיה

פניני אביר יעקב תורה

חק ליעקב

זרע שמשון המבואר

תורת משה - אלשיך המבואר

ביאורי התוספות

עין יעקב

שולחן שבת עם אור החיים

חיים כולכם היום

אוצרות אור החיים מתיבתא

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליון בדרך אלך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com